

Česká zemědělská univerzita v Praze

Fakulta životního prostředí

Katedra ekologie krajiny

**Analýza cestovního ruchu v CHKO Lužické hory a návrh opatření a
námětů pro jeho šetrný rozvoj.**

Analysis of tourism in the Lusatian Mountains Protected Landscape
Area and the draft measures and proposals for its economical
development.

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí práce: Mgr. Karel Houdek

Diplomant: Bc. Vratislav Tobiška

2011

Česká zemědělská univerzita v Praze
Katedra ekologie krajiny

Fakulta životního prostředí
Školní rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE (PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

pro: **V r a t i s l a v T o b i š k a**

obor: **DRES**

Název tématu: **Analýza cestovního ruchu v CHKO Lužické hory a návrh opatření a námětů pro jeho šetrný rozvoj.**

Name of the topic: **Analysis of tourism in the Lusatian Mountains Protected Landscape Area and the draft measures and proposals for its economical development.**

Zásady pro vypracování:

Úvod a cíl DP
Charakteristika zájmového území
Rešerše k zadanému tématu
Účel a metodika vlastního šetření
Analýza shromážděných poznatků
Vyhodnocení a návrh aplikace získaných poznatků
Doporučení a závěr

Rozsah grafických prací:

Mapová a fotografická dokumentace ve vypovídajícím rozsahu.

Rozsah průvodní zprávy: cca 50 stran textu

Seznam odborné literatury:

- Koncepční dokumenty Správy CHKO a AOPK ČR
- Koncepční dokumenty dotčených obcí, včetně vyšších územně správních celků k zájmovému území a zvolenému tématu.
- Databáze správních rozhodnutí, stanovisek, studií a projektů ke zvolenému tématu
- Územní plány dotčených obcí a územní plány vyšších územních celků (ÚP VUC), které se týkají zájmového území

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Karel Houdek

Konzultant diplomové práce:

Ing. Tomáš B e s t a, vedoucí Správy CHKO Lužické hory
Ing. Petra Kottová

Datum zadání diplomové práce:

30. 4. 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

30. 04. 2011

.....
Vedoucí katedry

.....
Děkan

V Praze dne

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně, pod vedením Mgr. Karla Houdka, a uvedl jsem všechny literární prameny a publikace, ze kterých jsem čerpal.

V České Lípě dne

Poděkování

Děkuji Mgr. Karlovi Houdkovi za odborné vedení, konzultace a cenné připomínky, které mi poskytl při zpracování diplomové práce. Dále děkuji Ing. Petře Kottové, KEK FŽP ČZU Praha a Ing. Tomáši Bestovi, vedoucímu Správy CHKO Lužické hory za vstřícnost a poskytnutí vyčerpávajících informací o cestovním ruchu a jeho vlivu na životní prostředí. Poděkování rovněž patří mé rodině za podporu po celou dobu studia a zpracování diplomové práce.

V České Lípě dne

ANOTACE

V první části diplomové práce se věnuji definování a podmínkám rozvoje cestovního ruchu. Je věnována pozornost cestovnímu ruchu v České republice a ve státech Evropské unie. V další části je popisováno zvolené území – CHKO Lužické hory se zaměřením na environmentálně šetrný turismus. V závěru práce jsou shrnuty poznatky a náměty na další budoucí vývoj turismu, který je šetrný k životnímu prostředí.

ANNOTATION

The first part of the dissertation to the definition and characteristics of selected Protected Landscape Area Lusatian Mountains. The second part is made a list and map current tourism potential in the area. The conclusion summarizes evaluated and the findings and suggested possible future development of tourism which is environmentally friendly.

KLÍČOVÁ SLOVA

Cestovní ruch, udržitelný rozvoj, environmentálně šetrný turismus, CHKO Lužické hory.

KEYWORDS

Tourism in the country, Sustainable Development environmentally friendly tourism, Protected Landscape Area Lusatian Mountains.

1. ÚVOD.....	11
2. CÍL PRÁCE	12
3. VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ.....	12
3.1 VYMEZENÍ HRANIC A POLOHA CHKO	12
3.2 CHARAKTERISTIKA OBLASTI.....	14
3.2.1 <i>Geomorfologické vymezení</i>	15
3.2.2 <i>Hydrogeologie</i>	15
3.2.3 <i>Flora</i>	15
3.2.4 <i>Fauna</i>	16
3.2.5 <i>Klima</i>	16
3.2.6 <i>Srážkové poměry</i>	16
3.2.7 <i>Teplotní poměry</i>	17
3.3 HISTORICKÝ A KULTURNÍ VÝVOJ	17
3.3.1 <i>Hospodářství</i>	18
3.4 VÝZNAMNÁ MĚSTA A OBCE V CHKO LUŽICKÉ HORY	19
3.4.1 <i>Cvikov</i>	19
3.4.2 <i>Česká Kamenice</i>	19
3.4.3 <i>Dolní Podluží</i>	20
3.4.4 <i>Doubice</i>	20
3.4.5 <i>Horní Podluží</i>	20
3.4.6 <i>Chřibská</i>	21
3.4.7 <i>Jablonné v Podještědí</i>	21
3.4.8 <i>Jiřetín pod Jedlovou</i>	21
3.4.9 <i>Kamenický Šenov</i>	21
3.4.10 <i>Krásná Lípa</i>	22
3.4.11 <i>Krompach</i>	22
3.4.12 <i>Kunratice u Cvikova</i>	22
3.4.13 <i>Kytlice</i>	22
3.4.14 <i>Mařenice</i>	23
3.4.15 <i>Polevsko</i>	23
3.4.16 <i>Prysk</i>	23
3.4.17 <i>Rybniště</i>	23
3.4.18 <i>Rynoltice</i>	24
3.4.19 <i>Svor</i>	24
3.4.20 <i>Kunratice u České Kamenice</i>	24
3.5 POČET A STRUKTURA OBYVATEL	24
3.6 MIKROREGIONY	26
3.7 OBČANSKÁ VYBAVENOST.....	26
3.7.1 <i>Zdravotní péče</i>	26
3.7.2 <i>Dostupnost telekomunikačních sítí</i>	26

3.7.3 Bankovní služby	26
3.8 INŽENÝRSKÉ SÍTĚ	27
3.8.1 Elektrovody	27
3.8.2 Plynovody	27
3.8.3 Parovody	27
3.9 DOPRAVA	27
3.9.1 Silniční doprava	27
3.9.2 Hraniční přechody	28
3.9.3 Železniční doprava	28
3.9.4 Veřejná doprava, dostupnost	28
4. REŠERŠE K ZADANÉMU TÉMATU	29
4.1 OBECNÁ CHARAKTERISTIKA CESTOVNÍHO RUCHU	29
4.2 EKONOMICKÝ VÝZNAM CESTOVNÍHO RUCHU	30
4.3 ROZDĚLENÍ CESTOVNÍHO RUCHU	31
4.4 KVALITA SLUŽEB V CESTOVNÍM RUCHU	31
4.5 TRENDY CESTOVNÍHO RUCHU	32
4.6 ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A JEHO OCHRANA	32
4.7 TRVALE UDRŽITELNÝ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU	33
4.8 CHARAKTERISTIKA UDRŽITELNÉ TURISTIKY	33
4.9 LIMITY ROZVOJE CESTOVNÍHO RUCHU NA CHRÁNĚNÉM ÚZEMÍ	34
4.9.1 Kapacita území	34
4.9.2 Akceptovatelná změna	34
5. ÚČEL A METODIKA VLASTNÍHO ŠETŘENÍ	35
6. VÝČET STÁVAJÍCÍHO POTENCIÁLU CESTOVNÍHO RUCHU ZKOUMANÉ OBLASTI	35
6.1 INFORMAČNÍ CENTRA SE ZAMĚŘENÍM NA REGION CHKO LUŽICKÉ HORY	35
6.2 NÁSTUPNÍ PROSTORY DO CHKO	36
6.3 CHRÁNĚNÁ ÚZEMÍ A REZERVACE	36
6.3.1 Národní přírodní rezervace Jezevčí vrch	36
6.3.2 Přírodní rezervace Dutý kámen	36
6.3.3 Přírodní rezervace Klíč	37
6.3.4 Přírodní rezervace Marschnerova louka	37
6.3.5 Přírodní rezervace Studený vrch	38
6.3.6 Přírodní rezervace Světlík	38
6.4 NÁRODNÍ PŘÍRODNÍ PAMÁTKA ZLATÝ VRCH	38
6.4.1 Přírodní památka Louka u Brodských	38
6.4.2 Přírodní památka Naleziště šafránu	39
6.4.3 Přírodní památka Pekelský důl	39
6.5 PŘÍRODNÍ ZAJÍMAVOSTI	39
6.5.1 Vrch Klíč	39

6.5.2 Vrch Luž	39
6.5.3 Vodopád na Lučním potoce	40
6.5.4 Vodopády na Jedlové	40
6.5.5 Vrch Stožec	40
6.5.6 Břidličný vrch	40
6.5.7 Střední vrch	40
6.5.8 Vrch Jehla.....	40
6.5.9 Zelený vrch	40
6.6 SKALNÍ MĚSTA A ÚTVARY	41
6.6.1 Havraní skály.....	41
6.6.2 Panská skála - Kamenné varhany.....	41
6.6.3 Bílé kameny - Sloní skály.....	41
6.6.4 Čedičová skála Hrbolec – Piklštejn	42
6.6.5 Skála smrti.....	42
6.7 JESKYNĚ.....	43
6.7.1 Ledová jeskyně Naděje.....	43
6.8 ROZHLEDNY	44
6.9 SAKRÁLNÍ PAMÁTKY	44
6.10 PAMÁTKY LIDOVÉ ARCHITEKTURY	45
6.11 NAUČNÉ STEZKY	45
6.11.1 Hornická naučná stezka Údolí Milířky – Jiřetín pod Jedlovou.....	45
6.11.2 Mezinárodní naučná stezka Lužické a Žitavské hory.....	45
6.11.3 Naučná stezka Obnova mokřadů na Brazilce	45
6.11.4 Naučná stezka Okolím Studence	46
6.11.5 Köglerova naučná stezka.....	46
7. SPORTOVNÍ AKTIVITY	46
7.1 PĚŠÍ TURISTIKA.....	46
7.1.1 Turistické trasy:	46
7.2 CYKLOTURISTIKA	47
7.2.1 Cyklotrasy místní	48
7.2.2 Cyklotrasy okružní	48
7.3 HOROLEZECTVÍ.....	48
7.4 VODNÍ TURISTIKA	49
7.5 KOUPÁNÍ	49
7.5.1 Rybníky.....	49
7.6 JÍZDÁRNÝ	49
7.7 GOLF.....	49
7.8 BĚŽECKÉ LYŽOVÁNÍ.....	49
7.9 SJEZDOVÉ LYŽOVÁNÍ	50
7.9.1 Skiareál Horní Podluží.....	50

7.9.2 Skiareál Jedlová.....	50
7.9.3 Skiareál Mezičky.....	50
7.9.4 Ski areál Luž.....	50
7.9.5 Polevsko.....	51
8. UBYTOVACÍ KAPACITY.....	51
8.1 PENZIONY.....	51
8.2 HOTELY, MOTELY.....	51
8.3 APARTMÁNY.....	52
8.4 UBYTOVÁNÍ V SOUKROMÍ.....	52
8.5 CHATKY A BUNGALOVY.....	52
9. ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU V CHKO LUŽICKÉ HORY.....	52
9.1 TYPICKÝ NÁVŠTĚVNÍK.....	55
9.2 ANALÝZA SWOT.....	55
9.2.1 Silné stránky.....	55
9.2.2 Slabé stránky.....	56
9.2.3 Příležitosti.....	56
9.2.4 Hrozby.....	57
10. VLIV CESTOVNÍHO RUCHU NA CHKO LUŽICKÉ HORY.....	57
10.1 NEGATIVNÍ VLIVY.....	57
10.2 Pozitivní vlivy.....	58
10.3. VLIV JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ SPORTŮ NA OCHRANU PŘÍRODY.....	58
10.3.1 Pěší turistika.....	58
10.3.2 Cykloturistika.....	58
10.3.3 Horolezectví.....	59
10.3.4 Běžecké lyžování.....	59
10.3.5 Sjezdové lyžování.....	59
10.3.6 Jízda na sněžných skútrech.....	59
10.3.7 Čtyřkolky.....	59
11. VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH POZNATKŮ.....	60
12. NÁVRHY A NÁMĚTY NA ŠETRNÝ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU.....	62
13. DISKUSE.....	65
14. ZÁVĚR.....	66
14. SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	67
15. SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK.....	75

1. ÚVOD

Motto: Genius loci je něco podobného jako „krajinný ráz“, ale je ještě méně uchopitelný. Asi nejlepší definice „ducha místa“ je to, že je důvodem, který neumíme pojmenovat, ale kvůli kterému se vracíme. Může působit magicky a prchavě, ale ve skutečnosti je jednou z nejsilnějších esencí krajiny. (Cílek).

Cestovní ruch je významným ekonomickým faktorem, který současně přispívá k tělesnému a duchovnímu rozvoji člověka. Zároveň rozšiřuje jeho poznání. Je jedním ze základních zdrojů příjmů České republiky. Turista, který zde utratí za dobře poskytnuté služby peníze, se současně stane efektivním nástrojem jeho propagace. Význam cestovního ruchu se projevuje tím, že odvětví představuje jednoho z největších zaměstnavatelů. Zaměstnává pracovníky všech možných oborů. Cestovní ruch představuje komplexní hospodářské odvětví, které významným způsobem ovlivňuje zaměstnanost, ekonomický i sociální rozvoj regionů, podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu. Významně ovlivňuje rozvoj venkova, obcí a regionů. Turismus a cestovní ruch se stal neodmyslitelnou součástí života, životního stylu a potřeb lidí.

Turista musí mít pocit dobré orientace a informovanosti. Dostatečná pohostinnost, velmi dobrá nabídka ubytovacích a gastronomických služeb, slušné chování obsluhujících, to jsou faktory, které vedou k prosperitě. Samozřejmostí by měl být pocit bezpečí, dobrých podmínek dopravní infrastruktury a parkování. Turista musí odcházet s pocitem, že jeho očekávání byla splněna, že byl vítán a odchází obohacen o nové zážitky a nová poznání.

Důležitým faktorem pro vznik turistického ruchu je nabídka atraktivního prostředí. Česká republika má v tomto směru nepřeberné množství možností. Turistické a rekreační využívání chráněných krajinných oblastí má dlouholetou tradici.

Velmi důležitá je podpora rozvoje alternativních forem cestovního ruchu. Turismus, který je k přírodě šetrný, je šetrný i k životnímu prostředí. Diplomová práce se zabývá právě touto formou cestovního ruchu.

V Evropě je tato forma již velice rozšířena. V posledních letech o ní začíná stoupat zájem i u nás. V CHKO Lužické hory vznikly činnosti spojené s cykloturistikou, jízdou na koních, golfový areál. V zimních měsících jsou zde v provozu lyžařské vleky, kde se provozuje denní i noční lyžování. Tyto aktivity zde provozují obyvatelé místní, ale i sem dojíždějí obyvatelé z dalších regionů.

Lužické hory jsou region s celkem nenarušeným životním prostředím. Mají turistům hodně co nabídnout. V některých oblastech by potřebovala však řadu zlepšení, aby přivedla ještě více turistů, především v zimním období.

Lokalitu jsem si zvolil proto, že jsem zde několik let bydlel a tato krajina je mi blízká. Se svoji rodinou zde často trávíme volný čas.

2. CÍL PRÁCE

Cílem práce je zmapovat potenciál cestovního ruchu v CHKO Lužické hory, provést jeho analýzu a zjistit současný stav nabídky. Pomocí SWOT analýzy definovat silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby regionu. Přínosem práce by měly být náměty na možný další šetrný rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti.

3. VYMEZENÍ A CHARAKTERISTIKA ZÁJMOVÉHO ÚZEMÍ

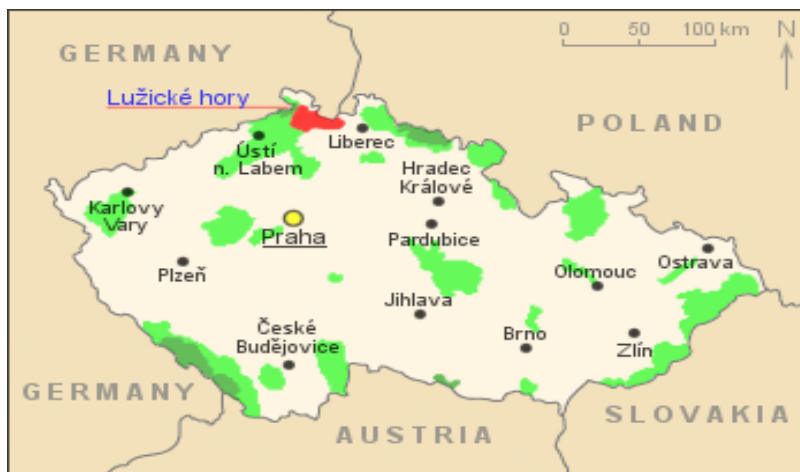
3.1 Vymezení hranic a poloha CHKO

Ministerstvo kultury České socialistické republiky svým výnosem č. j. 6927/1976 ze dne 1. 3. 1976 zřídilo Chráněnou krajinnou oblast Lužické hory. Rozprostírají se v Severočeském a Libereckém kraji na území okresů Liberec, Česká Lípa a Děčín.

Lužické hory jsou nevelkým pohraničním pohořím o rozloze 297m². Jsou ohraničeny městy Česká Kamenice, Nový Bor a Liberec. Nejvyšší horou je Luž. Malá část pohoří leží na území Spolkové republiky Německo, kde se nazývá Žitavské hory.

Hranice CHKO Lužické hory se zhruba shodují s novějším geomorfologickým vymezením. Lužické hory se šíří ve směru severozápad a jihovýchod v délce cca 29 km. Na východě, kde hory přecházejí na území SRN (Zittauer Gebirge) je šířka

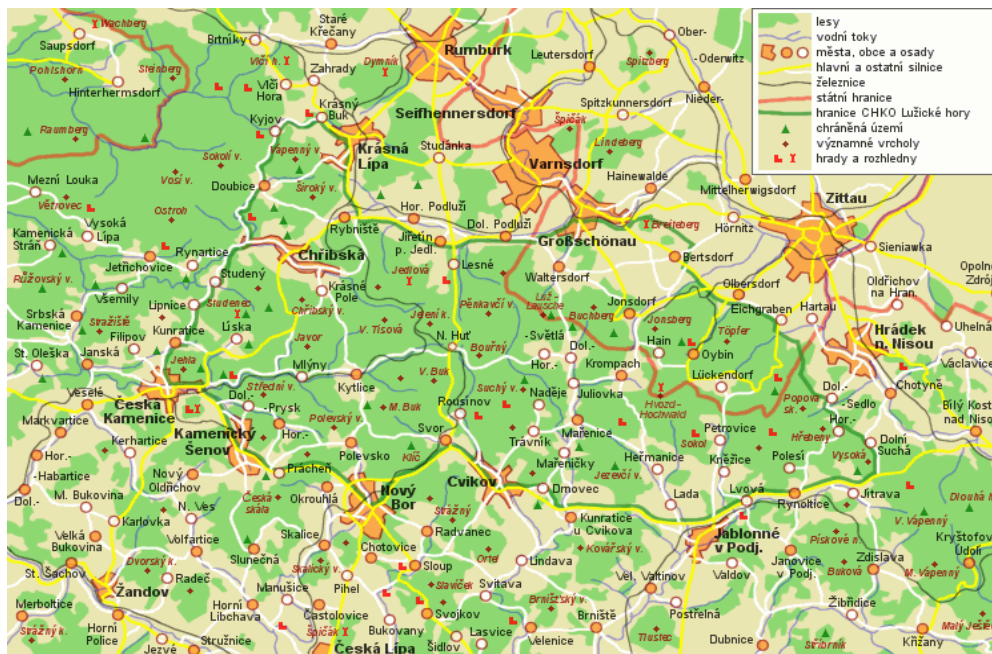
Obrázek 1: Mapa popisované oblasti Lužických hor

3 až 5 km. Největší šířka je na západě, kde dosahuje 12 km.

Zdroj: <<http://www.luzicke-hory.cz/mista/index.php?pg=mpzaklc>>.

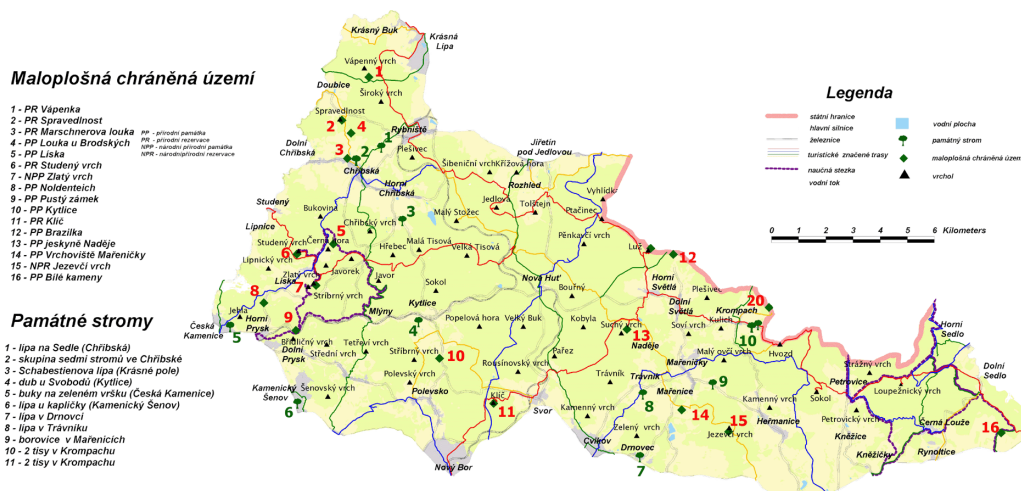
Obrázek 2: Mapa CHKO Lužické hory

Zdroj: <<http://www.luzicke-hory.cz/mista/index.php?pg=mpzaklc>>.

Obrázek 3: Chráněná krajinná oblast Lužické hory

Chráněná krajinná oblast Lužické hory

Zdroj: <<http://www.luzickehory.ochranaprirody.cz/index.php?cmd=show&imageID=14497&title=>>.

3.2 Charakteristika oblasti

V minulosti byly Lužické hory neprostupným územím hraničních lesů. V průběhu času se vyvinul typický ráz krajiny, kde se střídají zajímavé tvary pískovcových skal s čedičovými a znělcovými kupami. Přecházejí v krásnou a pestrou podhorskou krajinu s bohatstvím zeleně a s četnými objekty malebné lidové lužické architektury, vytvářející charakteristický krajinný ráz.

V lesích převládá smrk a v těžko přístupných, bořivých a odlehlých partiích je původní lesní porost, jilm, jedle, javor a buk. Velmi zajímavou, vzácnou doubravu, můžeme nalézt na vrcholu Klíče v nadmořské výšce 748 m. V obci Krompach v Čechách rostou dva velmi staré tisy.

Louky a pastviny tvoří reliéf zemědělské krajiny. Půda, která byla v minulosti obdělávána, nyní leží ladem.

Lužické hory tvoří rozvodí Severního a Baltského moře. Představují také výrazný povětrnostní předěl. Velmi časté jsou značné rozdíly v počasí na severních svazích a na jižních svazích českolipské části Lužických hor. Výrazně se zde projevuje oceánické klima.

3.2.1 Geomorfologické vymezení

Demek (1987) tvrdí, že se dělí provincie Česká vysočina na subprovincie. Území CHKO Lužické hory zasahuje do tří geomorfologických subprovincií: Krušnohorské, Krkonošsko - jesenické (Krkonošská oblast) a České tabule (oblast Severočeská tabule).

Severovýchodní část Českého středohoří a Ještědský hřeben je spojen Lužickými horami. Nejvyšší horou je Luž s výškou 791m. Nejnižší místo je údolí říčky Kamenice, které je ve výšce 260 m.

3.2.2 Hydrogeologie

Hydrogeologická rajonizace je převzata z Glöcknera (1995). Území CHKO Lužické hory náleží ke čtyřem hydrogeologickým rajonům, které se odlišují jak horninovým složením, tak mírou porušení, a z toho vyplývajícím druhem a stupněm propustnosti a schopnosti vytvořit akumulace podzemních vod. CHKO patří ke dvěma povodím. Povodí Ohře a povodí Labe. Převážná část území je však odvodňována k Labi.

Nejvíce vodních toků a ploch je v západní části CHKO. Tato skutečnost souvisí s vyšší lesnatostí, dále s podložím, které více zadržuje vodu a rovněž tak s konfigurací terénu. Jedná se o oblast s dosti velkými zásobami podzemních vod.

3.2.3 Flora

Oceánské klima se v Lužických horách projevuje zvýšeným výskytem subatlantických druhů. Roste zde celá řada druhů, z nichž některé patří u nás mezi ohrožené. Na některých loukách zjara kvete prvosěnka vyvýšená, mařinka vonná, měsíčnice vytrvalá, samorostlík klasnatý, vachta trojlistá, různé druhy ostřic. Na některých loukách roste prstnatec májový. Na pasekách roste náprstník červený. Některé druhy, které jinde rostou pouze na stinných lokalitách, se díky doznívajícím vlivům oceánského klimatu vyskytují i mimo les.

3.2.4 Fauna

Převážnou většinu fauny obratlovců i bezobratlých lze charakterizovat podle Mařana (1956) jako typické zástupce provincie listnatých lesů střední Evropy ovlivněné prvky horskými a podhorskými.

V Lužických horách převládají běžné lesní druhy zvířeny. Z velkých savců se v oblasti vyskytují mufloni, kteří v 50. letech byli vysazeni na Horní Světlé a odtud se rozšířili téměř po celé ploše. Vyskytuje se zde jelen evropský. Velmi častý je výskyt prasete černého. Po válce se vyskytovalo jen v několika málo lokalitách. V současné době jej lze spatřit na celé ploše. Na počátku 20. století byli dovezeni z Alp kamzíci a byli zde uměle vysazeni. Velmi dobře se zde klimatizovali a dnes obývají velkou část hor. Stali se trvalým zástupcem fauny Lužických hor. V několika posledních letech se zde šíří chřástal a čáp černý. Je potvrzen výskyt káněte lesního a vzácný je výskyt výra velkého. V říčkách a potocích žijí různé druhy žab, raci a pstruzi.

3.2.5 Klima

CHKO Lužické hory leží v mírně teplé oblasti. (Quitt, 1971).

Převážná část hor má krátké, mírně chladné léto. Zima je převážně normálně dlouhá s mírně zvýšenou sněhovou pokrývkou. Lužické hory jsou tvořeny spíše jednotlivými kopci, které ovlivňují srážkové úhrny, a proto jsou bohaté na srážky. Ve srovnatelné nadmořské výšce patří v České republice k nejvlhčím oblastem. Výrazně rozdělují počasí velkými rozdíly na severních svazích a na jižních svazích českolipské části Lužických hor.

3.2.6 Srážkové poměry

Lužické hory jsou tvořeny spíše izolovanými kopci, vytvářejí složitou orografickou strukturu, která silně ovlivňuje srážkové úhrny, zejména v teplejším půlroce. Zvýšenou intenzitu srážek lze zaznamenat zejména při jihozápadních situacích, kdy je směr proudění téměř kolmý k hřebeni hor. Zejména západní část hor je nejvíce citlivá i na situace severozápadní, kdy oblačný systém postupuje přes Sasko a Hřenskou bránu. Tehdy jsou Lužické hory prvním, výrazněji vyvýšeným

útvarem, který svým profilem zvýrazňuje výstupné pohyby nutné pro vznik srážkové činnosti (Novák, 1997).

3.2.7 Teplotní poměry

Teplotní hodnoty se podle jednotlivých lokalit liší. Pásmo Lužických hor vytváří samotný předěl. Na jihu jsou teploty vyšší a na severních svazích je podnebí chladnější. Na jihu dosahuje průměrná roční teplota hodnotu 7,4° C, v severní oblasti 6° C.

3.3 Historický a kulturní vývoj

Území Lužických hor bylo hlubokým a neprostupným pralesem. Oblast nejvíce ovlivnila stezka spojující Prahu s Žitavou. Po těchto stezkách přicházeli první osídlenci. Na území se z pověření panovníků podílely dva šlechtické rody. Na východě Markvartici a na západě Ronovci.

K osídlení Horní Lužice došlo již v 6. stol. Lužickými Srby. Z některých jejich osad později vznikla města, např. v těsném sousedství Lužických hor Zittau (Žitava) - roku 1250. Měli osadu i na místě dnešního Hrádku nad Nisou. Přímo v Lužických horách založili Doubici a Chřibskou. Do Lužických hor pronikali pravděpodobně v 10. - 11. stol. v souvislosti s německými vpády do Horní Lužice. Z jihu postupovalo osídlení pomaleji, (Vojtíšek, 1987).

Do 11. století byly Lužické hory součástí královského hvozdu, který tvořil přirozenou ochranu proti zahraničním vpádům a jako takový byl chráněn (Nožička, 1957). Ve 13. stol. byly zakládány hrady a osady po celém obvodu Lužických hor i na jejich území. Ve 14. stol. jsou zmínky o Rynolticích, Kněžicích, Petrovicích, Cvikovu, Drnovci, Kunraticích, Trávníku, Mařenicích, Mařeničkách, Horní a Dolní Světlé, Horním a Dolním Pysku, Horní a Dolní Chřibské, Krásné Lípě a Varnsdorfu (Vojtíšek, 1987).

Při vzniku Československé republiky roku 1918 byla většina území Lužických hor součástí čtyř velkostatků. Velkostatek Rumburk - Lichtenštejnové, velkostatek Česká Kamenice a velkostatek Sloup - Kinští, velkostatek Zákupy - Habsburkové a velkostatek Grabštejn - Clam – Gallasové. Část lesů ve východní části Lužických

hor patřila městu Žitavě. Území Lužických hor v majetku Habsburků a města Žitavy přešlo do majetku státu roku 1918.

První světová válka zasáhla území jen okrajově. V meziválečném období se zvýšil ve městech počet českých obyvatel. Po druhé světové válce došlo k odsunu naprosté většiny německy mluvícího obyvatelstva. V této době celkově hustota obyvatel poklesla. Obrat nastal s příchodem chalupářství v 60. letech minulého století, kdy byla zachráněna mnohá sídla a kulturní celky.

V sedmdesátých letech minulého století byly v důsledku exhalací z elektráren na území tehdejší PLR a NDR zjištěny první stopy poškození lesů. K velmi výraznému poškození došlo na přelomu roku 1978 a 1979, jako důsledek mrazového šoku, kdy teplota klesla během 12 hodin o 25°C.

Propojením a vlivem emisí a teplého počasí v letech 1982 došlo k přemnožení kůrovce. Po roce 1989 se rozpadly státní statky. Došlo k útlumu zemědělské činnosti v oblasti. V malé míře došlo k restituci zemědělské půdy a lesů. V současné době zemědělsky hospodaří jen několik subjektů. Většina půdy leží ladem a je značně zaplevelena.

3.3.1 Hospodářství

Zcela výjimečnou úlohu v osidlování a ve vývoji oblasti sehrálo sklářství. V kraji Lužických hor má více jak 700 letou tradici. Archeologické výzkumy doložily první sklářské hutě již ve 13. století.

Význam sklářství vzrostl po vzniku sklářských škol. Po druhé světové válce, když došlo k odsunu Němců, došlo i k odchodu sklářských odborníků. V šedesátých letech minulého století byly v Novém Boru a Kamenickém Šenově vybudovány dva sklářské závody. V devadesátých letech došlo k privatizaci. Velké kombináty se rozpadly a začaly vznikat soukromé dílny.

Ve Cvikově byla textilka - Severka Cvikov, další textilky byly v Chřibské, Krásné Lípě a Novém Boru.

Dříve byly Lužické hory významné těžbou lomového kamene. Těžil se především pískovec. Veškerá těžba byla definitivně ukončena v roce 1976, po vyhlášení chráněné krajinné oblasti.

3.4 Významná města a obce v CHKO Lužické hory

Na území CHKO Lužické hory se zcela nebo částečně nachází 21 obcí. Z toho 11 obcí se nachází na území Libereckého kraje a 10 na území Ústeckého kraje.

Na území CHKO LH zasahuje působením 5 sdružení obcí - mikroregionů. Spojování obcí do svazků je pro členské obce výhodné v rozšiřování možností řešení programů rozvoje, které je možno praktikovat nad rámec působení jednotlivých obcí. Tento náhled je velice důležitý pro rozvoj cestovního ruchu v regionu a jeho rekreační využití, kdy zpravidla není možné realizovat projekt pouze v rámci územní působnosti jediné obce. Fungování mikroregionu, jako celku, je (tím) založeno na ochotě ke vzájemné spolupráci jednotlivých členů mezi sebou.

3.4.1 Cvikov

Cvikov, byl jako osada, založen ve 13. století. Rozšířil se v údolí po obou stranách Boberského potoka. Jedna z prvních zmínek o Cvikovu pochází z roku 1352. Na město byl Cvikov povýšen roku 1391. Původ názvu lze jen těžko určit. Vše napovídá tomu, že název vznikl podle pojmenování prvními osadníky. Tato oblast byla osídlena Němci a ve středověké němčině znamená „Zwi“ dva. „Zwick“ je označení pro klínovitý kus země a „Ouwe“ či později „Au“, luh, niva, nebo luční země. Město Cvikov leží v okrese Česká Lípa, v jižní části vnitřního okraje Lužických hor, v nadmořské výšce 357m. Do katastru města spadají také místní části Drnovec, Trávník, Naděje, Lindava, Svitava a Záhořín. Městský úřad Cvikov je pověřeným úřadem pro okolní obce Svor, Kunratice u Cvikova, Krompach v Čechách a Mařenice.

3.4.2 Česká Kamenice

Město Česká Kamenice najdete na severu Čech asi 20 km na východ od Děčína. Rozkládá se v údolí řeky Kamenice, posledního labského přítoku na našem území. Město je z jihu chráněno zříceninou hradu Kamenice na Zámeckém vrchu, ze severu masivní čedičovou skalou, pro svůj tvar zvanou „Jehla“. Malebnost přírodních krás Českokamenicka podtrhává skutečnost, že na území města se stýkají

území tří Chráněných krajinných oblastí: Labských pískovců, Českého středohoří a Lužických hor.

3.4.3 Dolní Podluží

Obec se vyvíjela již od 13. stol. postupným spojením několika izolovaných částí, jako majetek majitelů blízkého hradu Tolštejn. Převážně německé obyvatelstvo hledalo v průběhu staletí obživu v zemědělství, později tkalcovství, sklářství a těžbě rud. Velký rozmach obec prodělala především ke konci monarchie a v meziválečném období. Její současná tvář je již formována přistěhovanci a jejich potomky z vnitrozemí, kteří do této krajiny přišli po vystěhování německého obyvatelstva v poválečných letech.

3.4.4 Doubice

Vznik Doubice je pro historiky bohužel stále spojen s mnoha otázkami a nejasnostmi. Jisté je, že počátky zdejšího vrcholně středověkého osídlení jsou spojeny se sklářskou výrobou, typickou pro oblast Lužických hor. Dokládá to objev středověké sklárny nedaleko Vápenky, učiněný v roce 1995. Nálezy sklářských pánví a sklářské keramiky na louce pod kostelem ze sedmdesátých let dvacátého století dávají tušit, že středověkých hutí mohlo pracovat na území Doubice během doby více. Existence Doubice, jako vesnice, je doložena písemně až kolem poloviny 16. století.

3.4.5 Horní Podluží

Vznik obce Horní Podluží spadá do roku 1411. V té době byl též postaven někde v místech dnešního kostela sv. Kateřiny malý dřevěný kostelík. Varnsdorfský urbář, (soupis pozemků a jejich výnosů) z roku 1547 uvádí, že k tomuto kostelíku byly připojeny rovněž Dolní Podluží, Studánka, Jiřetín a Hlemýždí, které později splynulo s Dolním Podlužím. Když v roce 1627 bylo vydáno císařské vyhlášení o nežádoucí přítomnosti nekatolických věřících v českém království, opouští zdejší kraj tisíce luteránů. Jejich odchodem došlo k vyliďnění celých zdejších oblastí. Až do konce třicetileté války se tu pohybovala cizí vojska, vracely se morové nákazy a poddaní byli ožebračováni žoldnéřskými vojsky obou stran. Téměř dvě třetiny obce byly vypáleny nebo opuštěny.

3.4.6 Chřibská

Chřibská je velmi starým městem, avšak rok jeho vzniku není znám. První písemná zmínka o něm pochází z roku 1352, kdy je zmíněna v tzv. papežském desátku. Jediným důkazem jeho existence ještě před tímto rokem je kámen s letopočtem 1144, nalezený v roce 1596 při přestavbě zdejšího kostela. Německý název obce Kreibitz je původu slovanského a vznikl ze slova Krzywycza, vyjadřujícího klikatící se potok. Současný název Chřibská vytvořil František Palacký, který vycházel ze staročeského slova chřib (pahorek).

3.4.7 Jablonné v Podještědí

Město vzniklo kolem roku 1240 na obchodní cestě z Čech do Lužice. První zmínka o něm z roku 1249 souvisí s Havlem z Lemberka, který patřil k důvěrníkům krále Václava I. Havel v blízkosti města vystavěl hrad Lemberk a po roce 1250 založil s manželkou Zdislavou klášter nové dominikánské řehole. Zdislava vynikala léčitelským uměním a milosrdným srdcem, sama se obětavě starala o chudé nemocné.

3.4.8 Jiřetín pod Jedlovou

Byl založen v roce 1548 tehdejším majitelem panství Georgem ze Schleinitz, jako hornické městečko na základě objevu ložiska stříbrných rud. O tom svědčí i otevření první štolý sv. Kryštofa v roce 1539, to je ještě před založením obce.

3.4.9 Kamenický Šenov

První zpráva je z roku 1352 v českokamenické kronice, kde je ves založena přistěhovalými Lužickými Srby nazývána Sonov, o třicet let později Skonov. Později se uvádějí názvy Šena (Schöna) a Šenov (Schönau). Vzhledem k tomu, že toto místo patřilo k českokamenickému panství, ujal se název Kamenický Šenov, (německy Steinschönau). V roce 1849 byla vesnice povýšena na městys a v roce 1900 na město.

3.4.10 Krásná Lípa

Krásná Lípa je poprvé doložena roku 1361 a dlouhou dobu zřejmě byla jediným sídlištěm v celém okolí. Předkové pánů z Lipé povolali tehdy z Horních Frank asi 30 rodin kolonistů. Již dlouho předtím stál nedaleko odtud hrad Krásný Buk, který byl ale roku 1339 zničen a některá jeho práva byla údajně přenesena na majitele Staré rychty, která stála až do roku 1731 na křižovatce cest v místech dnešního Krásnolipského náměstí.

3.4.11 Krompach v Čechách

První zmínka o obci pochází z roku 1391 jako ves Mlýny, patřící k hradu Milštejnu. Před rokem 1549 byla známa jako sklářská obec, později tkalcovská. Od 19. století je známa jako rekreační obec

3.4.12 Kunratice u Cvikova

Kdy přesně byla obec Kunratice založena, nám bohužel dodnes zůstává záhadou. Dá se však předpokládat, že se její počátek datuje někdy kolem roku 1278, tedy buď za vlády Přemysla Otakara, nebo později za Václava II. Obec měla v této době zemědělský charakter. Roku 1388 byly Kunratice prodány majiteli panství Milštejn, Jindřichu Berkovi z Dubé. Berkové pak obec spravovali více jak celé následující století - to dokládá např. také přechod panství Milštejn se statkem Kunratice na Václava Berku z Lipé v roce 1502, či koupě Zdislava Berka panství Zákupy, statku Milštejn a Kunratic od svého strýce Petra Berka ze dne 13. 12. 1518

3.4.13 Kytlice

Rozhodující význam pro vznik a vývoj zdejšího osídlení měla říčka Kamenice. Její síla poháněla vodní kola. Kamenice patřila od nejstarších známých dob k majetkům děčínské kastelánii. Od té se oddělilo kolem poloviny 13. století území Českokamenicka a Benešovska. Na tomto území se zformoval rod Markvarticů. Na konci 13. století skončil pozemek v rukou pánů z Michalovic, kteří začali s kolonizací území.

3.4.14 Mařenice

Vznik obce sahá do 12. až 13. století, kdy byl osídlován Cvikov a první zmínka o nich je z roku 1372, v souvislosti s obchodní cestou do Žitavy. Obec patřila pánům z Milštejna, a ve 14. stol. byly Mařenice farskou oblastí, neboť Jindřich Berka z Milštejna zde jmenoval faráře. Kde tehdy stál kostel, není známo. Jaroslav, řečený Dubský, byl v husitských válkách věrný císaři a vstoupil do svazku se šesti městy na německé straně.

3.4.15 Polevsko

Původ obce Polevsko (německý název Blottendorf) není zcela jasný, protože v lipské městské knize počíná svým údajem rokem 1461, ale další zápisy jména Blattendorf pocházejí od písaře Gregoria až z let 1471 - 1481. O původu jména Blottendorf koluje pověst, že se na území nacházelo mnoho deskových kamenů.

3.4.16 Prysk

První písemná zmínka o Pysku je dochována v městské knize v České Kamenici, v níž se uvádí v r. 1382 jméno obce Preisschaw, 1395 Prescha, 1409 Pryska, 1451 Preißke. Ve zdejších farních knihách (od r. 1580) se jmenuje obec Preschka, teprve v r. 1682 najdeme jméno Preschkau. Je možné, že Pysk byl založen slovanskými kmeny, které v době války mezi německým císařem Jindřichem II. a polským králem Boleslavem, (mír uzavřený v Budišíně r. 1018), hledaly útočiště v této krajině.

3.4.17 Rybniště

Poprvé je zmiňována roku 1558 jako Nová Ves (Neudorf) a později se označovala zdrobnělým jménem Chřibská Nová Víska (Kreibitz Neudörfel). V roce 1715 se součástí Chřibské Nové Víska stala osada Rybniště, nově založená na místě vypuštěného a vysušeného rybníka, zvaného "Stockteich".

3.4.18 Rynoltice

První zmínka o Rynolticích spadá již do roku 1364, kdy obec již měla farní kostel a patřila k děkanátu v Jablonném, k biskupství v Mladé Boleslavi a arcibiskupství v Praze. Je téměř jisté, že obec byla založena o několik desítek let dříve, tzn. ve 13. století, kdy byl postaven zámek Lemberk, (původně hrad Lowenberg), bratry Markvardy roku 1241.

3.4.19 Svor

Obec Svor vznikala pravděpodobně od roku 1395, ale první písemná zmínka o obci je z roku 1502, kde je uváděna podle tehdejšího správce jako Rigersdorf (Rykrštorf). Základem dnešního sídla Svor (tehdy Riigersdorf) byl šlechtický statek a několik usedlostí. Obyvatelé se živili převážně těžbou dřeva a výrobou dřevěného uhlí.

3.4.20 Kunratice u České Kamenice

Za vlády Přemysla Otakara II. (1233-1278) došlo k velkému rozkvětu měst a bylo založeno mnoho obcí. Kolonizace ve druhé polovině 13. století měla přinést souvislé osídlení dosud neobydlených prostor osadníky z německojazyčných oblastí. V údolí řeky Ploučnice byl založen hrad Šarfeneštejn – Ostrý, pány z rodu Markvartů, a po té celé panství zdědil Jan z Michalovic. V té době bylo založeno také město Česká Kamenice, na kupecké stezce z Čech do Budyšina a Žitavy, pravděpodobně na místě, kde bývala starší slovanská ves.

3.5 Počet a struktura obyvatel

Území CHKO zahrnuje částečně, nebo zcela 21 obcí. Od posledního sčítání obyvatel k 1. 1. 2009 byl počet obyvatel v CHKO Lužické hory 30 457.

Nejlidnatější města jsou Cvikov s počtem obyvatel 4 494, dále Česká Kamenice s počtem obyvatel 5 539, Kamenický Šenov s počtem 4 015 obyvatel. Mezi obce s nejmenším počtem obyvatel se řadí Doubice s 101 obyvateli, Krompach v Čechách s počtem 140 obyvatel a Kunratice u České Kamenice s počtem 278 obyvatel.

Tabulka 1: Struktura počtu obyvatel v území CHKO Lužické hory

Obec	Počet trvalých obyvatel k 1. 1. 2009	Výměra (ha)	Počet objektů sloužících k rekreaci (2001)
Cvikov	4494	4504	179
Česká Kamenice	5539	3876	113
Dolní Podluží	1209	1548	55
Doubice	101	1929	4
Horní Podluží	756	732	51
Chřibská	1490	1596	111
Jablonné v Podještědí	3690	5784	73
Jičtín pod Jedlovou	597	1121	67
Kamenický Šenov	4015	1047	82
Krásná Lípa	3768	3139	272
Krompach	140	777	147
Kunratice u Cvikova	574	1254	48
Kytlice	475	2677	156
Mařenice	370	2654	247
Polevsko	379	445	33
Prysk	437	1365	25
Rybniště	728	1271	64
Rynoltice	756	1771	64
Svor	661	1805	48
Kunratice u České Kamenice	278	1366	64

Zdroj: Koncepce ÚP VÚC Libereckého kraje, ÚS Novoborsko, Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje. Dostupné na webu stránek obcí, spolků obcí, SLBD2001.

Specifický potenciál v turistické infrastruktuře CHKO Lužické hory představuje druhé bydlení. Při posledním sčítání obyvatel, které proběhlo v roce 2001, bylo na území CHKO Lužické hory celkem 1 903 objektů k rekreaci.

3.6 Mikroregiony

Tabulka 2: Popis mikroregionů zasahujících do CHKO

Mikroregion	Členské obce na území CHKO LH	Programový dokument
Novoborsko	Cvikov, Kamenický Šenov, Krompach, Kunratice u Cvikova, Mařenice, Nový Bor, Polevsko, Pysk, Svor	ano
Tolštejn	Krásná Lípa, Dolní Podluží, Doubice, Horní Podluží, Chřibská, Jiřetín Pod Jedlovou	ano
Podralsko	Jablonné v Podještědí	ano
Hrádecko- Chrastavsko	Rynoltice	ano
Šluknovský výběžek	Dolní Podluží, Doubice, Horní Podluží, Chřibská, Jiřetín pod Jedlovou, Krásná Lípa, Rybníště,	ano

Zdroj: Ekologicky šetrný přeshraniční rozvoj cestovního ruchu v Lužických horách 2010. Dostupné na WWW: <<http://www.ern.cz/koreg/?D=5>>.

3.7 Občanská vybavenost

3.7.1 Zdravotní péče

Dostupné nemocnice jsou v České Lípě, Liberci, Rumburku a Děčíně. Zdravotní střediska jsou ve Cvikově, Jablonném v Podještědí, Kamenickém Šenově, Krásné Lípě, Chřibské, Novém Boru a Dolním Podluží.

3.7.2 Dostupnost telekomunikačních sítí

Dostupnost telekomunikačních sítí je v CHKO na velmi dobré úrovni. Jsou však jednotlivé lokality, kde je slabý, nebo žádný signál (Vodafone - slabší pokrytí v části Rousínova, u Petrovic, v části oblasti Dolního Pysku a u Lipnice, O2 - slabší pokrytí v oblasti Horní Světlé, Lipnice a části Petrovic, T-mobile - slabší pokrytí v oblasti Rousínova, Kytlice, Horní Světlé, Mařenic, Heřmanic, Lipnice a Mlýnů).

3.7.3 Bankovní služby

V uvedených městech Jablonném v Podještědí, Cvikově, Kamenickém Šenově, České Kamenici a Krásné Lípě jsou bankomaty, nebo pobočky bank.

3.8 Inženýrské sítě

3.8.1 Elektrovody

Provádějí se rekonstrukce především místních sítí NN. Síť VVN 110 kV je zakreslena do map, její celková délka je 12 km.

3.8.2 Plynovody

Větší sídelní celky jsou ve větší míře plynofikované. Je dokončen vysokotlaký plynovod Cvikov - Varnsdorf a rekonstruován vysokotlaký plynovod Jablonné v Podještědí - Rynoltice - Liberec.

3.8.3 Parovody

Parovody jsou místního charakteru, neprocházejí volnou přírodou. Dálkové kabely vedou podél silnice I/3.

3.9 Doprava

3.9.1 Silniční doprava

Dominantní postavení mají v obvodovém území Chráněné krajinné oblasti silnice I. třídy I/13, I/9, zároveň mají dominantní postavení z pohledu republikového připojení Lužických hor. Silnice I/9 prakticky dělí CHKO na východní a západní část. Je využívána především pro mezinárodní kamionovou dopravu. Silnice první třídy I/13 tvoří celou jižní hranici CHKO Lužické hory v celkové délce 40 km. Další významnou komunikací je komunikace II/263, která se z Rybníště stáčí na jihozápad a propojuje dále části Chřibskou přes Lísku s Českou Kamenicí. Dálnice územím CHKO nevede.

Silnice nižších tříd umožňují přesuny přímo v CHKO. Jejich síť je celkem hustá. Kvalita některých však vůbec nevyhovuje.

3.9.2 Hraniční přechody

STÁVAJÍCÍ

Tabulka 3: Hraniční přechody v území CHKO Lužické hory

Silnice	Přechod	Země	Typ přechodu
II/ 270	Petrovice – Lückendorf	Německo	pěší, lyžaři, os. auta, cyklisté,
míst.kom., úcel. kom.	Krompach – Jonsdorf	Německo	pěší, lyžaři, cyklisté,
míst.kom., úcel. kom.	Krompach (Valy) – Hain	Německo	pěší, lyžaři, cyklisté,
míst.kom., úcel. kom.	Horní Světlá (Brazilka)– Waltersdorf	Německo	pěší, lyžaři, cyklisté,
míst.kom., úcel. kom.	Horní Světlá – Jonsdorf	Německo	pěší, lyžaři, cyklisté,
míst.kom., úcel. kom.	Dolní Podluží – Waltersdorf	Německo	pěší, lyžaři, cyklisté,

Zdroj: Ekologicky šetrný přeshraniční rozvoj cestovního ruchu v Lužických horách. 2010. Dostupné na WWW: <<http://www.ern.cz/koreg/?D=5>>.

3.9.3 Železniční doprava

Železniční doprava byla vybudována ve druhé polovině 19. století. V šedesátých letech 20. století byla trať Svor – Cvikov – Jablonné v Podještědí zrušena. Dále byla zrušena trať Kamenický Šenov – Česká Lípa.

Území CHKO protínají v pravidelném provozu dvě železniční tratě 080 Nymburk - Rumburk, 081 Benešov nad Ploučnicí – Varnsdorf, a to o celkové délce 37 km. Železniční doprava výrazně negativně přírodu neovlivňuje. Problematické mohou být ropné deriváty, používané na údržbu tratí a jejich mazání.

3.9.4 Veřejná doprava, dostupnost

Obecně lze říci, že stávající základní dopravní obslužnost je primárně zajištěna do zaměstnání, škol a zdravotních služeb. Z pohledu cestovního ruchu však není příliš vyhovující.

4. REŠERŽE K ZADANÉMU TÉMATU

4.1 Obecná charakteristika cestovního ruchu

„Cestovní ruch vždy zahrnuje cestování, ale ne každé cestování je cestovním ruchem. Cestovní ruch obsahuje rekreaci, ale ne každá rekreace je cestovním ruchem. Cestovní ruch se uskutečňuje ve volném čase, ale ne celý volný čas je věnován cestovnímu ruchu“ (Pásková, Zelenka, 2002).

Cestování má velice dlouhou historii. Lidé cestují od nepaměti. Ve světové literatuře je možno nalézt mnoho odkazů na to, že lidé cestovali od nepaměti. Někteří autoři, například Petrů a Holubová (1994) uvádějí, že začátek cestovního ruchu lze sledovat v 17. a 18. století, a to zejména v cestách tovaryšů a šlechticů za získáváním informací a zkušeností.

Problematikou cestovního ruchu se zabývá celá řada autorů. Existuje celá řada definic. Za nejužitečnější se považuje definice Světové organizace cestovního ruchu WTO z Mezinárodní konference, která byla zaměřena na cestovní ruch. Uskutečnila se v roce 1991 v kanadské Ottavě. Ve výkladovém slovníku cestovního ruchu uvádí Pásková a Zelenka (2002): „Za cestovní ruch se považuje činnost osoby, cestující na přechodnou dobu (u mezinárodního cestovního ruchu maximálně jeden rok, u domácího šest měsíců) do místa mimo své bydliště, přičemž hlavní účel cesty je jiný než vykonávat výdělečnou činnost v navštíveném místě (trvalý či přechodný pracovní poměr). Může se však jednat o služební, obchodní či jinak pracovní motivovanou cestu, jejíž zdroj úhrady vyplývá z pracovního poměru u zaměstnavatele v místě bydliště nebo v místě sídla firmy.“

Časová hranice 3 dnů odděluje krátkodobý cestovní ruch od dlouhodobého, ne ve všech zemích je ale chápán a přijímán shodně. „Například v Belgii, Nizozemí a Švýcarsku považují za minimum pro dlouhodobý pobyt čtyři dny, v Německu a Švédsku dokonce pět dnů“, (Foret, Foretová, 2001).

Turisté rádi vyhledávají zážitky, velmi se zajímají o autentické příběhy, historii, tradice.

4.2 Ekonomický význam cestovního ruchu

Odhad Světové organizace cestovního ruchu (World Tourism Organisation, UNWTO) je, že počet příjezdů mezi národy dosáhne v roce 2020 téměř 1,6 mld. Předpokládá se 1,2 mld. uskutečněných příjezdů na jednom kontinentu a přes 370 mil. mezikontinentálních příjezdů. Cesty mezikontinentální by měly růst rychleji. V Evropě v roce 2020 to má být 717 mil. turistů. V Asii a Pacifiku 397 mil., v Americe přes 280 milionů. Nejméně přejezdů má být na Středním Východě a v Africe, (Ministerstvo pro místní rozvoj, Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007–2013).

Je více než zjevné, že stávající ekonomika Evropské unie je silně ovlivněna světovou hospodářskou krizí a čelí určité nejistotě. Téměř všechny členské státy EU hlásí pokles HDP a zvýšení nezaměstnanosti. Tato situace se samozřejmě výrazně projevuje také v oblasti ruchu. Dochází ke značnému poklesu mezinárodních příjezdů, klesají příjmy, a to vede k dalšímu omezování konkurenceschopnosti jednotlivých společností působících v tomto sektoru, (Ministerstvo pro místní rozvoj, Konference cestovního ruchu v rámci předsednictví ČR v Radě EU ve dnech 10. - 11. 6. 2009).

Opatření na podporu tohoto sektoru musejí být přijímána jak na úrovni EU, tak na úrovni jednotlivých členských států. Při realizaci těchto opatření je nutné přihlížet k řadě specifických faktorů, které tento sektor ovlivňují. Patří k nim závislost na sezónních obdobích, převaha SME (malých a středně velkých podniků) a nové výzvy (ekonomika založená na znalostech, cestovní ruch pro všechny, trvale udržitelný rozvoj). Cestovní ruch po dlouhou dobu bojoval se špatnou pověstí, kterou získal jako sektor, který vytváří pouze méně atraktivní pracovní místa a zaměstnává pouze pracovníky s nízkou kvalifikací. Jeho podpoření proto vyžaduje zvláštní přístup. Členské státy by se proto měly zaměřit na maximální využití Evropského sociálního fondu jako nástroje pro rozvoj lidských zdrojů a zaměstnanosti v sektoru cestovního ruchu. Cílem řešení by mělo být celoživotní vzdělávání, další kvalifikace a získávání co největšího množství schopností a dovedností. Musí být kladen důraz na posílení adaptability pracovníků a společností působících v sektoru cestovního ruchu.

Členské státy by měly realizovat aktivní politiku zaměstnanosti a podporovat kvalitní vzdělávací programy, které jsou přímo propojeny s trhem práce.

(Ministerstvo pro místní rozvoj, Konference cestovního ruchu v rámci předsednictví ČR v Radě EU ve dnech 10. - 11. 6. 2009).

Podle mého názoru Česká republika nevyužívá potenciál rozvoje cestovního ruchu, dochází k nekoordinované propagaci a neefektivnímu vynakládání investic.

4.3 Rozdělení cestovního ruchu

Librová (1994) rozděluje turismus podle vlivu na životní prostředí na tvrdý a měkký. Tvrdý turismus je označován často jako masový turismus. Tvrdý turismus se vyznačuje pohodlností, pasivitou a do rekreačních oblastí jsou turisté dopravováni dopravními prostředky, autobusy, letadly, auty.

Stále více lidí se zajímalo o turistiku, lidé měli najednou více volného času. Jako zakladatel masového turismu od poloviny 19. století je považován zakladatel první cestovní kanceláře Thomas Cook.

Masový, tvrdý turismus je obecný termín označující cestování velkých skupin návštěvníků, kteří využívají hromadné ubytovací, stravovací zařízení a dopravní prostředky. Nebere ohledy na své sociální, kulturní a environmentální dopady (Pásková, Zelenka, 2002). Měkký turismus je často označován za šetrný.

Librová (2004) uvádí, že jde vlastně o variantu letního bytu. Turisté jsou ubytováni v domech místních obyvatel. Zejména pro děti je přitažlivé poznat aspoň z povzdálí chod domácího hospodářství, přijít do kontaktu s domácími zvířaty, (například velice úspěšný je agroturismus v Holandsku).

4.4 Kvalita služeb v cestovním ruchu

Úroveň kvality poskytovaných služeb je jedním z důležitých kritérií při jejich výběru. V současné době je tato úroveň v jednotlivých segmentech cestovního ruchu velmi různorodá. V rámci Integrovaného operačního programu a v souladu s Koncepcí státní politiky cestovního ruchu na období 2007 - 2013 MMR připravilo a od roku 2009 realizuje několik systémových projektů, jejichž cílem je ve spolupráci s profesními sdruženími zavést v ČR nový systém standardizace a certifikace kvality služeb poskytovaných v cestovním ruchu, (Ministerstvo pro místní rozvoj, Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007- 2011).

4.5 Trendy cestovního ruchu

Cestovní ruch je odvětví typické segmentací trhu, tzn., poskytovatelé služeb se obracejí na široké spektrum cílových skupin. Při rozvoji území a podpoře nabídky cestovního ruchu je třeba specifikovat žádoucí cílové skupiny a nabídku jim přizpůsobit. Nositeli trendů popsaných v následujícím přehledu jsou klienti vyšších příjmových kategorií – klienti vyhledávající exkluzivní, individuální zážitky, ochotní za ně platit a uvažující o dopadech svých činností. Právě území, svým způsobem výjimečná (cenná svým přírodním a kulturním dědictvím), by měla vytvářet nabídku právě pro tyto cílové skupiny.

Návštěvníci se více zajímají o ochranu přírody. Zájem o ochranu přírody a environmentální kvalitu poskytovaných služeb může podmiňovat výběr turistické destinace. Zvyšuje se počet zájemců o vysoké standardy služeb z hlediska životního prostředí a současně o prostý, efektivní a příjemný servis. Zároveň se projevuje zájem návštěvníků především o nevyčerpané a nepřelidněné destinace. *Turisté vyhledávají „reálné“ zážitky,* zajímají je autentické příběhy i v podobě místní produkce, tradic a historie, setkávání s lidmi, kteří na území žijí. *Turisté vyhledávají aktivnější dovolenou,* s možností dozvědět a naučit se nové věci. *Stoupá zájem návštěvníků o poznávání chráněných území.* V rozvinutých zemích se zvyšuje podíl menších skupin návštěvníků a kratších dob pobytu, což zvyšuje nároky na větší individualitu nabídky a služby přizpůsobené individuální poptávce (Butler, 1998).

4.6 Životní prostředí a jeho ochrana

Lze konstatovat, že ochranou životního prostředí rozumíme ty činnosti, kterými se předchází znečišťování a poškozování životního prostředí anebo se znečištění a poškození odstraňuje nebo omezuje. Zahrnuje ochranu jeho jednotlivých složek, druhů organismů nebo konkrétních ekosystémů a jejich vzájemných vazeb, ale i ochranu životního prostředí jako celku (Braniš, 1999).

Životní prostředí člověka lze vymezovat jako souhrn všech složek hmotného světa, které působí relativně bezprostředně na člověka jako jedince nebo celou společnost. Subjektem životního prostředí je lidská společnost, objektem životního prostředí je pak souhrn všech částí určitého prostoru, přičemž se berou v úvahu jak složky přírodní, tak i útvary vytvořené člověkem (Madar, Pfeffer, 1973).

4.7 Trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu

První zmínky o trvale udržitelném rozvoji začínají již na počátku 18. století. Poprvé byl využit v lesním hospodářství. Udržitelný rozvoj je vzájemná závislost mezi prostředím a rozvojem území. Trvale udržitelný rozvoj zohledňuje zachování daného regionu.

Podle Páskové a Zelenky (2002) je „udržitelný takový cestovní ruch, kdy služby poskytované návštěvníkům a vlastní aktivity návštěvníků ovlivňují přírodní a antropogenní životní prostředí, místní komunitu a biosféru jako celek pouze v takové míře a kvalitě, která neobnovitelně negativně nemění globální ani lokální životní prostředí, místní komunitu a biosféru jako celek a neomezuje tak možnost využití cestovním ruchem a další antropogenní využití destinace v budoucnosti, stejně jako funkce biosféry.“

Dle Moureka (2002), trvale udržitelný rozvoj cestovního ruchu je šetrné zacházení s přírodou, které je únosné a zaručuje dlouhodobý rozvoj.

Jednotlivé formy turistických aktivit jsou hodnoceny z hlediska možných poškození životního prostředí.

Trvale udržitelný rozvoj je v České republice definován v zákoně. Paragraf 6 zákona č.17/Sb. z roku 1992 zní: „Trvale udržitelný rozvoj společnosti je takový rozvoj, který současným i budoucím generacím zachovává možnost uspokojovat jejich základní životní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystémů“

4.8 Charakteristika udržitelné turistiky

Ochrana životního prostředí by se měla stát neoddělitelnou součástí procesu rozvoje cestovního ruchu.

Šetrná turistika se zaměřuje na kvalitu zážitku. Respektuje potřeby místní komunity. Zaměstnává místní obyvatele a zapojuje je do plánování a rozhodování. Zůstává v mezích možností využití místních zdrojů (minimalizuje negativní vlivy, spotřebu energie, efektivně řídí odpadové hospodářství, recykluje). Zachovává celou škálu rekreačních, vzdělávacích a kulturních možností v rámci a napříč generacemi. Je založena na aktivitách, které reflektují charakter místa a regionu. Umožňuje turistovi seznámit se s navštíveným regionem a podporuje jeho zájem o komunitu

a životní prostředí. Nelimituje ostatní odvětví při uplatňování principů udržitelnosti. Je integrována do místního, regionálního či národního rozvojového plánu. Minimalizuje nepříznivé dopady na místní společenství, kulturní dědictví, krajinu, zvyky a živočišné druhy a zároveň podporuje sociální a ekonomickou prosperitu. Zanechá hmotné a sociální prostředí neoslabené, v ideálním případě i zkrášené, jako zdroj pro budoucí generace (Doubnerová, 2008).

4.9 Limity rozvoje cestovního ruchu na chráněném území

Podle Doubnerové (2008), jsou limity rozvoje cestovního ruchu v chráněném území limitovány několika faktory.

4.9.1 Kapacita území

Zachovalé přírodní území je pro návštěvníky velmi atraktivní. Snaha o zvýšení ekonomických přínosů vede k intenzivnější propagaci území s cílem zvyšovat počet návštěvníků a tím zvyšovat příjmy místních podnikatelů. Po jisté době se objevuje hranice. Kolik návštěvníků už je příliš mnoho? Překročení hranice se stává problémem a to nejen z hlediska ekosystémů, ale i z hlediska návštěvníků samotných, neboť přelidněné území přestává být atraktivní (Doubnerová, 2008).

4.9.2 Akceptovatelná změna

Jde o připuštění změny přírodního území „výměnou“ za ekonomický rozvoj oblasti. Stanoví se v plánovacím procesu, který zahrnuje *analýzu území* (hodnot, cílů a zájmů návštěvníků, východisek a zájmů spojených s územím), podrobnou *identifikaci* z hlediska ochrany přírody (mapování území – geologie, živé přírody, ekosystémů), (Doubnerová, 2008).

Východiskem je snaha o správné nastavení infrastruktury chráněného území (cesty, stezky, značení, interpretační centra, odpočívadla, tábořiště, parkoviště atd. – příležitosti pro objevování území) pro návštěvníky: je-li nastavena nesprávně, může se stát ohrožením přírodní a kulturní integrity místa. Důležitou součástí plánovacího procesu je *monitoring* – dlouhodobé sledování dopadů přijatých opatření, *vyhodnocení dopadů* a případné změny (Doubnerová 2008).

5. ÚČEL A METODIKA VLASTNÍHO ŠETŘENÍ

Diplomová práce obsahuje dvě části, teoretickou a návrhovou. Byla použita syntéza metod, z důvodu rozsahu daného tématu.

Primární analýza - základem je sběr a analýza primárních dat. Pozorováním, diskusí se zástupci obcí, představiteli mikroregionů, zástupci informačních středisek byl zjišťován aktuální stav, problematika a plány jednotlivých subjektů v oblasti cestovního ruchu.

Sekundární analýza – studium již publikovaných zdrojů k tématice. Těmito zdroji byla zejména odborná literatura z oblasti marketingu a managementu cestovního ruchu, životního prostředí a trvale udržitelného rozvoje. Rovněž byla použita regionální literatura týkající se CHKO Lužické hory, turističtí průvodci, propagační materiály, regionální publikace, mapy. Jedním z důležitých zdrojů informací byly internetové stránky institucí, sdružení měst a obcí zkoumané oblasti.

SWOT analýza – na základě vyhodnocení shromážděných dat a z nich vyplývajících závěrů vypracovat SWOT analýzu vybraného území. Pomocí SWOT analýzy identifikovat silné a slabé stránky analyzovaného území, jeho příležitosti a hrozby, které mohou omezit rozvoj cestovního ruchu. Na základě zjištěných výsledků vyplývajících ze SWOT analýzy je třeba určit problémové oblasti, které je potřeba cíleně rozvíjet. V další fázi je navržení priorit pro řešené území v oblasti šetrného cestovního ruchu.

6. VÝČET STÁVAJÍCÍHO POTENCIÁLU CESTOVNÍHO RUCHU ZKOUMANÉ OBLASTI

6.1 Informační centra se zaměřením na region CHKO Lužické hory

IC Jiřetín pod Jedlovou

Městské IC Kamenický Šenov

Turistické IC Nový Bor

IC Česká Kamenice

IC Český Dub

IC Jablonné v Podještědí

IC Osečná

Turistické IC Hrádek nad Nisou

IC Cvikov

IC Dolní Chřibská

Městské IC Chrastava

Městské IC Varnsdorf

6.2 Nástupní prostory do CHKO

Hlavními nástupními prostory do Lužických hor jsou:

- Jablonné v Podještědí a Rynoltice z jihovýchodní strany
- Nový Bor, Svor z jihu
- Česká Kamenice od západu, Kamenický Šenov (Prácheň, Panská skála) od jihozápadu
- Kyjov ze severu
- Jiřetín pod Jedlovou, Dolní Podluží ze severu

6.3 Chráněná území a rezervace

V CHKO jsou maloplošná zvláště chráněná území:

- 1 národní přírodní rezervace
- 1 národní přírodní památka
- 5 přírodních rezervací
- 9 přírodních památek

6.3.1 Národní přírodní rezervace Jezevčí vrch

Jezevčí vrch je se svou výškou 665 m dominantou jihovýchodní části Lužických hor. Jedná se o poměrně rozložitou znělcovou kupu.

6.3.2 Přírodní rezervace Dutý kámen

Obrázek 4: Foto skály Dutý Kámen - 378 m (foto Jiří Kühn)

Dutý kámen (378 m), je v současné době souhrnný název pro skalnatý pískovcový hřbet o délce 600 m. Výška nad terénem je 20 - 30 m. Erozi vznikaly zajímavé geomorfologické útvary – skalní věže. Zejména na západní straně hřbetu se

kvádrové pískovce rozpadaly na izolované skalní věže a bloky. V roce 1955 tu byla vyhlášena státní přírodní rezervace, nyní je chráněným přírodním výtvozem. Předmětem ochrany jsou především jedinečné tvary působení sopečného magmatu na starší usazeniny pískovce. Projevují se sloupkovitou odlučností pískovce. Nejvýrazněji na skalním suku zvaném Dutý kámen, na východním okraji. Tento útvar dal název celému hřbetu.

6.3.3 Přírodní rezervace Klíč

Obrázek 5: Pohled na Klíč - 760 m

(foto Jiří Kühn)

Klíč (760 m) majestátně vyčnívá nad krajinou 1,2 km západně od Svoru a 3,3 km severně

od Nového Boru. Jde o jednu z nejnámějších a nejkrásnějších dominant Lužických hor. Již z dálky viditelný kuželovitý tvar vyniká zejména při pohledu ze směru od východu nebo západu. Ze severní a jižní strany je profil více zaoblený. Jihozápadní strana je skalní. Je dlouhá přes 300 m a až 60 m vysoká. V zimě se zde tvoří mohutné ledové rampouchy a ledopády. Rozsáhlé suťové pole je na příkrém svahu pod stěnou. V mapách se

hora poprvé uvádí roku 1720 pod jménem Kleis. Jako Klíč je uvedena až v turistickém průvodci z roku 1928. Pod sedlem na západní straně kopce jsou vydatné prameny. Přírodní rezervace byla na Klíči vyhlášena v roce 1967.

Zdroj: <<http://www.luzicke-hory.cz/galerie/index.php?pg=fgkrajc>>.

6.3.4 Přírodní rezervace Marschnerova louka

Přírodní rezervace Marschnerova louka leží asi kilometr severně od Dolní Chřibské pod samotou Liščí Bělídlo.

6.3.5 Přírodní rezervace Studený vrch

Přírodní rezervace Studený vrch byla zřízena k ochraně původních lesních porostů, charakteristických pro Lužické hory.

6.3.6 Přírodní rezervace Světlík

Světlík je zaniklá osada ležící asi 1,5 km severně od Horního Podluží, jehož je dnes součástí. U osady je velký stejnojmenný rybník, který dříve sloužil k rekreaci a dnes je chráněným hnízdištěm vodního ptactva.

6.4 Národní přírodní památka Zlatý vrch

Čedičová kupa vysoká 657 m leží u obce Líška, nedaleko od České Kamenice. Jde o původně vulkanické těleso tvořené čedičem. Spodní část, odkrytou lomem, tvoří čedičové sloupce o průměru okolo 30 cm a délce až 30 m. Horní část tvoří sloupce, které jsou téměř vertikální a směrem dolů tvoří podobu vějíře.

6.4.1 Přírodní památka Louka u Brodských

Přírodní památka pojmenovaná podle dlouholetých majitelů pozemku a již dlouho je známá hojným výskytem orchidejí, byla zřízena k ochraně jedinečné mokré louky v prosinci roku 1997. Každé jaro zde rozkvétá velké množství orchidejí a vytváří dojem fialového koberce.

Obrázek 6: Pohled na přírodní památku Louky u Brodských (foto Jiří Kühn)

6.4.2 Přírodní památka Naleziště šafránu

Na jižním okraji obce Kytlice se nachází naleziště šafránu. V roce 1975 bylo místo vyhlášeno přírodní památkou.

6.4.3 Přírodní památka Pekelský důl

Severně od České Kamenice, přímo mezi domky stejnojmenné osady Pekelský důl najdeme přírodní rezervaci. Rezervace je součástí CHKO Labského pískovce. Území bylo vyhlášeno přírodní rezervací v roce 1997. Přírodní rezervaci tvoří slatinná louka. Tato louka nebyla nikdy hnojena ani rozorána. Roste na ní velké množství rostlin, které na běžných květnatých loukách nenajdeme.

6.5 Přírodní zajímavosti

6.5.1 Vrch Klíč

Osamocený výrazný kuželovitý vrch Klíč leží v Lužických Horách nedaleko Nového Boru. Vrchol Klíče patří mezi významné lokality jak z hlediska geologického, tak i botanického. Z vrcholu je v každé roční době jedinečný daleký kruhový výhled.

6.5.2 Vrch Luž

Obrázek 7: Pohled na Vrch Luž (foto Jan Moravec)

Kuželovitý vrch Luž je s výškou 793 m nejvyšší horou Lužických hor. Nachází se přímo na státní hranici s Německem. Z vrcholu je kruhový výhled na českou i německou stranu. Pod vrcholem je upravená studánka.

Zdroj: <<http://www.etf.cuni.cz/~moravec/fotky/ind-luz.html>>.

6.5.3 Vodopád na Lučním potoce

Osmimetrový vodopád je na Lučním potoce, 4 km západně od Kytlice. Byl uměle vytvořen v 19. století. Je velmi dobře zakomponovaný do krajiny.

6.5.4 Vodopády na Jedlové

Přírodní rezervací Jedlový důl protéká horská říčka. Říčka má kamenité řečiště a na toku je spousta peřejí a vodopádů. Nejvyšší vodopád je vysoký 12 metrů. Je zde naučná stezka.

6.5.5 Vrch Stožec

Vrch Stožec s vrcholem ve výši 662 m n. m. u Jiřetína pod Jedlovou svým tvarem připomíná stoh sena.

6.5.6 Břidličný vrch

Břidličný vrch (499 m) je zalesněný hřbet, 1,5 km od Horní Kamenice, mezi údolími Pryského potoka a Kamenice.

6.5.7 Střední vrch

Střední vrch (593 m) leží 1 km severním směrem od obce Prysk. Jedná se o čedičový kopec, na jehož vrcholu se tyčí skalní suk.

6.5.8 Vrch Jehla

Vrch Jehla (478 m) leží 1 km severovýchodně od České Kamenice. Vrchol je tvořen špičatými skalisky. Z vrcholu je nádherný výhled na okolí.

6.5.9 Zelený vrch

Zelený vrch (586 m), je zalesněný znělcový kopec, vyčnívající nad okolní krajinu nad Cvikovem.

6.6 Skalní města a útvary

6.6.1 Havraní skály

Havraní skály leží u obce Radvanec u Nového Boru. Tvořeny jsou skupinou sedmi pískovcových skalních věží.

6.6.2 Panská skála - Kamenné varhany

Tento čedičový vrch, který je vysoký 597 m, je nejznámější geologickou rezervací v České republice. Leží na okraji Kamenického Šenova.

Obrázek 8: Pohled na přírodní památku Panská Skála *(foto Jana Štěpánová)*

Zdroj:

<http://www.liberecky-kraj.cz/redakce/index.php?lanG=cs&clanek=26020&slozka=23447&xsekce=26018&gal=39917&>>.

6.6.3 Bílé kameny - Sloní skály

Mezi Jablonným v Podještědí a Libercem jsou ze silnice viditelné bílé skalní útvary. Jsou tvořeny vrstvami světlých pískovců. Skály byly vystaveny intenzivní erozi, při které docházelo k rozšiřování puklin a obrušování povrchu skal

Obrázek 9: Pohled na Bílé Kameny

Zdroj:

<http://www.liberecky-kraj.cz/redakce/index.php?lanG=cs&clanek=26020&slozka=23447&xsekce=26018&gal=39917&>>.

6.6.4 Čedičová skála Hrbolec – Piklštejn

Čedičová skála s výškou cca 15 m, leží asi 1 km západně od Rybniště. Zajímavostí je, že její vrchol lze dosáhnout pouze horolezecky. Z tohoto důvodu je vyhledávaným horolezeckým útvarem.

6.6.5 Skála smrti

Je 15 m vysoká pískovcová skalní stěna, 1,5 km jižně od Kunratic u Cvikova. Je na ní vytesán reliéf s rytěm na vzpínajícím se koni a dívku, která padá ze skály.

Obrázek 10: Pohled na Skálu smrti (foto Jiří Bárta)

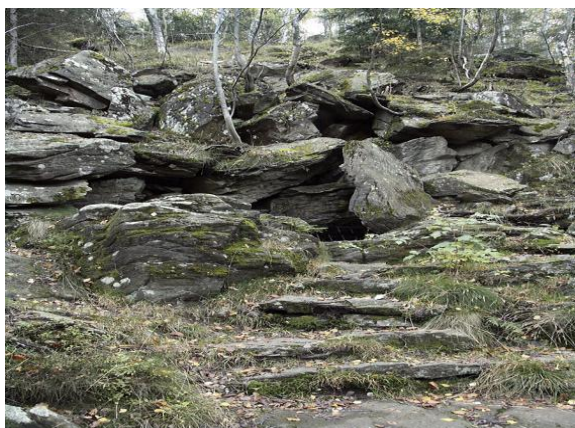
Zdroj: <<http://www.barta.ceskalipa.org/displayimage.php?album=99&pos=7>>.

6.7 Jeskyně

6.7.1 Ledová jeskyně Naděje

Blízko přehrady U Naděje se nachází ledová jeskyně Naděje. Bývá často považována za největší českou ledovou jeskyni. Délka jeskyně je 30 metrů, hluboká je 6 metrů. V zimě se na dně jeskyně hromadí mrazivý vzduch. Vytváří se zde led a krápníky, které díky poloze a zastínění jeskyně vydrží po celý rok.

Obrázek 11: Pohled na Ledovou jeskyni Naděje (foto Jan Moravec)

Zdroj: <<http://www.etf.cuni.cz/~moravec/fotky/luzky07.html>>.

6.8 Rozhledny

Věž kostela sv. Jakuba Většího – Česká Kamenice

Vyhlídková věž – Jablonné v Podještědí, Klášterní ulice

Jedlová – 23 metrů vysoká rozhledna, rekonstrukce proběhla v roce 1993

Studenec – 16,2 metrů vysoká rozhledna na vrcholu Studence, v roce 2009 byla obnovena unikátní železná konstrukce a došlo k otevření rozhledny

Zámecký vrch – Česká Kamenice – rozhledna na hradní zřícenině

Tolštejn – zřícenina středověkého hradu, z vyhlídkové plošiny je výborný výhled do okolní krajiny

Na území CHKO Lužické hory je několik desítek objektů, které jsou v seznamu státních kulturních památek. Objekty podléhají zvláštnímu režimu dle zákona 20/1987 Sb., o státní památkové péči. Kromě těchto objektů jsou na území CHKO další stovky objektů, které vykazují památkové rysy. Právě tyto objekty však v převážné většině vytvářejí charakter prostředí CHKO a jeho krajiny. Těmto dochovaným objektům je třeba věnovat náležitou pozornost a péči. Při jejich rekonstrukci a obnově je nutno plně respektovat přírodní podmínky. Pozornost, kterou věnujeme starým památným stromům, musíme věnovat i drobným sakrálním stavbám, které zde v krajině citlivě zanechali naši předkové. Musí se vytvářet podmínky pro jejich poznání.

6.9 Sakrální památky

Na území CHKO Lužické hory je několik sakrálních památek. Jedná se zejména o některé velice zachované kostely. Kostel sv. Alžběty ve Cvikově, barokně přestavěný ve druhé třetině 18. století v sobě skrývá starší středověkou stavbu, podobně jako kostel sv. Jiří v Chříbské. Mezi velice hodnotné barokní sakrální architektury patří kostely sv. Máří Magdalény v Mařenicích, sv. Petra a Pavla v Horním Prysku, sv. Antonína Paduánského v Kytlicích.

Mimo tyto nejvýznamnější objekty se na území CHKO nachází řada dalších sakrálních objektů. Jedná se o kaple a boží muka. Ve Cvikově, Mařenicích a Jiřetíně jsou Křížové cesty. Soliterně stojící sloupy a plastiky jsou v Kamenickém Šenově, sv. Jan Nepomucký, sousoší Kalvárie v Mařenicích, Mariánský sloup ve

Cvikově, reliéf Kalvárie v Naději, reliéf Madony v Krompachu a skalní oltář Nejsvětější Trojice v Mařeničkách. Veškeré tyto objekty jsou součástí kulturní krajiny, její paměti.

6.10 Památky lidové architektury

Na území CHKO se nacházejí vesnická sídla. Podle prostorového uspořádání se ve většině jedná o přípotoční typ vesnického uspořádání s navazující rozptýlenou zástavbou. Takto uspořádány jsou například vesnice Svor, Kytlice, Mařenice, Heřmanice.

Objekty lidové architektury představují nejvíce památek. Jsou zde takzvané severočeské typy dřevěných domů. Jedná se o roubený dům, který má bohatou lomenici a pavlač. Tento typ architektury vytváří klasická vesnická prostředí na území CHKO.

6.11 Naučné stezky

6.11.1 Hornická naučná stezka Údolí Milířky – Jiřetín pod Jedlovou

Stezka byla zřízena k poznání pozůstatků po těžbě rudy v údolí Milířky. V provozu je od roku 1999. Správcem je Jiřetín pod Jedlovou. Na trase je několik zastávek. Štola u Knižecí studánky - štola Milířka se zimovištěm netopýrů - Berghaus – lom Berg werkloch – lom na Čertově pláni – lužická porucha – šachta Na Kozím hřbetu.

6.11.2 Mezinárodní naučná stezka Lužické a Žitavské hory

Výchozí začátek je u vsi Jitrava. Stezka je vedena krásnými místy lužických a Žitavských hor. Vyznačena byla v roce 2001. Na stezce jsou dvoujazyčné tabule. Dvakrát překračuje hranice mezi ČR a SRN. Zahrnuje mnoho přírodních lokalit. Celkem je na této trase 27 zastávek. S podporou PHARE byl vydán barevný skládací leták.

6.11.3 Naučná stezka Obnova mokřadů na Brazilce

Jedná se o malý okruh, který měří kolem 300 metrů. Je nenáročný. Seznamuje návštěvníky s vegetací mokřadů při prameni říčky Svitávky. Tato trasa vznikla v roce 1999. Na trase jsou umístěny tabule v německém a českém jazyce.

6.11.4 Naučná stezka Okolím Studence

Vyznačena byla v roce 2002. Stezka se zaměřuje na lesní a říční ekosystémy. Dosahuje délky 22 km. Určena je především pro pěší návštěvníky. Je celkem fyzicky náročná. Začíná v Mlýnech u železniční stanice, pokračuje kolem Javoru k Černé hoře s odbočkou na vrch Studenec, dále na Zlatý vrch k Pustému zámku a zpět do Mlýnů.

6.11.5 Köglerova naučná stezka

Jedná se o nejstarší přírodovědeckou naučnou stezku u nás. Byla zřízena roku 1941. Tvoří ji 23 km dlouhý naučný okruh, který začíná a končí na náměstí v Krásné Lípě. Stezka je zpřístupněna celoročně a je zaměřena na přírodu, historii a lidovou architekturu.

7. SPORTOVNÍ AKTIVITY

7.1 Pěší turistika

Lužické hory jsou nejvhodnější právě pro pěší turistiku. Trasy jsou vhodné jak pro seniory, tak i pro rodiny s dětmi. Hustota značených stezek a jejich značení je dostatečné. Je zde velké množství atraktivních míst s dalekým rozhledem. Pěší turistika nedevastuje cesty jako cykloturistika. Turisté mohou vstupovat do míst, kam by se cyklista nedostal. Pěší turistika je usměrňována turisticky značenými cestami, které jsou provozovány na základě dohody Klubu českých turistů a CHKO Lužické hory. Tímto byla základním způsobem ovlivněna individuální turistika.

7.1.1 Turistické trasy:

Jedlová – Zlatý vrch – Studenec – 15 km

Chřibská – Česká Kamenice – 17,5 km

Rybniště – Mlýny – Česká Kamenice -29 km

Rybniště – západní lužický hřbet – 14,5 km

Dolní Podluží – Klíč – 20 km

Jiřetín – Nová Huť – 7 km

Žst. Chřibská – Stožecké sedlo 8 km

Svor – Kytlice – Polevsko – 10 km

Svor – vrchol Klíče – 7 km

Hřebenovka – přes Luž a Hvozd – 18 km

Horní Světlá – Naděje – Svor – 9 km

Jablonné v P. - Mařenice - Cvikov -20,5 km

Nová Huť – Jablonné v P. 25 km

Jablonné v P. – Stožecké sedlo – 24 km

Horní Sedlo – Krásný důl – 2,5 km

Rynoltice – Horní Sedlo – 4 km

Panská skála – Nový Bor – 8 km

Chřibská – Doubice – 4 km

Rybniště – Krásná Lípa – 8 km

Jsou možné výstupy na Luž, Jedlovou, Malý Stožec, Milštejn, Popovu skálu, Zlatý vrch, Bílé kameny.

7.2 Cykloturistika

Cyklistické turistické trasy v Lužických horách využívají nejvíce silnic. Bývají vedeny po silnicích, kde je malý, nebo minimální provoz motorových vozidel. Často jsou vedeny po lesních silnicích, kde provoz motorových vozidel je zcela zakázán. Kvalita takových úseků bývá někdy velmi špatná. Cyklisté si musejí dávat pozor, aby nedošlo ke zranění. Jeden z takto nebezpečných úseků je například krásná vyjížďka Prácheň – Polevsko, kde jsou značné výtlučky. V CHKO vedou málo kdy krátké úseky po lesní cestě.

Pro značné množství cyklostezek je možno vyjmenovat alespoň některé, například přejezdové.

7.2.1 Cyklotrasy místní

Česká Kamenice – Kytlice – Dolní Světlá – 21 km

Nový Bor – Mařenice - Dolní Světlá – 18 km

Jablonné v Podještědí – Kněžice – 7 km

Nový Bor – Juliovka – Krompach v Čechách – 18 km

Jablonné v Podještědí – Krompach v Čechách – Valy – 15 km

7.2.2 Cyklotrasy okružní

Jako příklady náročných okružních tras s velkými výškovými rozdíly je možno uvést trasy okružní trasy:

Nový Bor – Rousínov – Pryska – Nový Bor – 50 km

Česká Kamenice – Chřibská – Kytlice – Česká Kamenice – 35 km

Jablonné v Podještědí – Mařenice – Nová Huť – jablonné v Podještědí – 40 km

7.3 Horolezectví

Velice oblíbenou lokalitou pro horolezce jsou Horní skály u Horního sedla. Zajímavé jsou také Vraní skály. Horolezecké aktivity je nutno přizpůsobit podmínkám platným pro CHKO.

7.4 Vodní turistika

Lužické hory nemají podmínky vhodné pro provozování vodní turistiky. Protékají zde horní toky říček, které jsou málo vodnaté.

7.5 Koupání

Oblast Lužických hor není na možnosti koupání příliš bohatá. U Jablonného v Podještědí je u kempu při hlavní silnici č. 13 v provozu koupaliště Lada. V Heřmanicích u kempu je otevřeno koupaliště s písčnou pláží. Kryté bazény s celoročním provozem najdeme jen mimo území Lužických hor v České Lípě, Rumburku, Děčíně a Liberci.

7.5.1 Rybníky

Koupaliště na Lesním rybníku v Kytlici. Možnost koupání je i v Doubickém rybníku. Další z možností je koupání v rybníku Veselák ve Cvikově.

7.6 Jízdárny

Jízdárna je na Ranči Malevil v Heřmanicích. Okolní louky a lesy nabízejí romantická toulání krajinou. V případě nepřízně počasí je zde vybudována krytá jízdárna. Ranč nabízí také možnost ustájení koní.

7.7 Golf

Golf lze hrát v Královském golfovém klubu Malevil v Heřmanicích. Je zde vybudováno osmnáctijamkové hřiště. Klub nabízí široké a kvalitní služby,

7.8 Běžecké lyžování

Nebezpečí vzniká, když běžkaři jedou mimo vymezené cesty. Ve chráněných oblastech je třeba vést tratě tak, aby nenarušovaly přírodu. Běžkaři, tak i pracovníci CHKO jsou spokojeni.

7.9 Sjezdové lyžování

Sjezdové lyžování v Lužických horách má zázemí v omezenějším rozsahu oproti ostatním územím Libereckého kraje. Limitujícím faktorem se v posledních letech stává nedostatek sněhu, resp. krátké trvání sněhové pokrývky. Proto jsou lyžařská střediska a terény v nižších nadmořských výškách využívána jen krátkodobě. V této oblasti je sjezdové lyžování provozováno na upravených svazích. Můžeme vyjmenovat Polevsko, Horní Podluží, Horní Světlá. V Horním Podluží je sjezdová trať 650 metrů dlouhá, v případě potřeby se uměle zasněžuje a je zde i vybudované osvětlení tratě. Na Horní Světlé jsou dva vleky, které jsou umístěné vedle chaty Luž, kde je možné i parkování. Ve všech lyžařských střediscích jsou sjezdové svahy upravovány, aby nedocházelo k následným škodám.

7.9.1 Skiareál Horní Podluží

2 vleky, 2 krátké modré sjezdovky, malý snowpark, umělé zasněžování,

7.9.2 Skiareál Jedlová

vlek 1 200 m, 2 červené úzké sjezdovky

7.9.3 Skiareál Mezičky

vlek 700 m, široký svah - 1 červená a 2 modré sjezdovky

7.9.4 Skiareál Luž

2 sjezdovky, 2 vleky U Pitkina 650 m a Na Třináctce 550 m

Areál se nachází přímo pod nejvyšší horou Luž v Horní Světlé. Skiareál Luž je malý rodinný podnik. Je zasazen částečně do lesa a částečně na louky a leží necelých 0,5 km od státní hranice SRN.

7.9.5 Polevsko

2 sjezdovky - modrá (450 m) a červená (400 m), 1 vlek Poma 400 m, provázkový vlek pro děti, umělé zasněžování, večerní lyžování.

Lyžařský areál se nachází asi 3 km od Nového Boru mezi Medvědí a Polevským vrchem v nadmořské výšce okolo 550 m.

8. UBYTOVACÍ KAPACITY

8.1 Penziony

Penzion Česká hospoda	Heřmanice v Podještědí	kapacita	88
Penzion Milštejn	Rousínov		32
Penzion Růžena	Jičetín pod Jedlovou		54
Penzion Jana	Horní Podluží		45
Penzion Kamenice	Česká Kamenice		12
Penzion U lucerny	Kytlice		30
Penzion Schonfeld	Chřibská		14
Penzion U Naděje	Cvikov		25
Penzion Falknov	Kytlice		17
Penzion Na rozcestí	Chřibská		35
Penzion Setuza	Jičetín pod Jedlovou		54
Rekreační zařízení LOKODEPO	Jičetín pod Jedlovou		40
Penzion Sporttura	Rynoltice		45
Penzion Pod Klíčem	Svor		20

8.2 Hotely, motely

Motel Dutý kámen	Cvikov		16
Hotel Jedlová	Jičetín pod Jedlovou		23
Ranč Malevil	Jablunné v Podještědí		110

8.3 Apartmány

Apartmány Krupka	Dolní Podluží	12
Apartmens Janův Důl	Janův Důl	50

8.4 Ubytování v soukromí

Chalupa Vilda	Kamenický Šenov	12
Boženka	Rynoltice	6
Kozí farma Žofín	Horní Podluží	6
Pension Margareta	Rynoltice	12
Ubytování U myslivce	Kamenický Šenov	10

8.5 Chatky a bungalovy

Autocamp Markvartice	Jablonné v Podještědí	76
Ubytování U myslivce	Kamenický Šenov	10

2. ANALÝZA CESTOVNÍHO RUCHU V CHKO LUŽICKÉ HORY

Stankovská (2010) zpracovala dotazník se zaměřením na cestovní ruch v turistické oblasti Lužické hory a Ještěd. Cílem dotazníku bylo zjistit aktuální trendy a preference návštěvníků Lužických hor a Ještědu. Dotazník vyplnilo celkem 300 respondentů. Vypovídající hodnota byla počítána na základě počtu respondent, nikoliv její struktury.

Jako hlavní důvod návštěvy dané lokality odpovědělo nejvíce respondentů sportovní vyžití, následuje pěší turistika, cykloturistika a teprve pak následuje s 12 % návštěva památek.

Obrázek 12: Hlavní důvody návštěvnosti dané lokality

Zdroj: <<http://cestovni-ruch-v-turisticke-oblasti-luzicke-hory-a-jested.vyplnto.cz>>.

Za nejvýznamnější přírodní památku respondenti považují Panskou skálu u Kamenického Šenova, a Bílé kameny – Sloní skály u Jitavy.

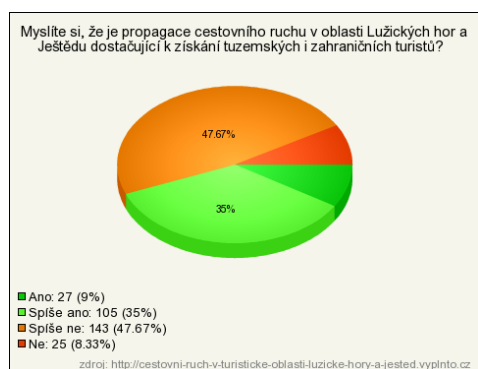
Obrázek 13: Nejvýznamnější přírodní památka

Zdroj: <<http://cestovni-ruch-v-turisticke-oblasti-luzicke-hory-a-jested.vyplnto.cz>>.

Současnou propagaci cestovního ruchu v oblasti Lužických hor a Ještědu k získání tuzemských i zahraničních turistů, hodnotilo více jak 50% respondentů jako nedostatečnou.

Obrázek 14: Propagace cestovního ruchu v oblasti Lužických hor

Zdroj: <<http://cestovni-ruch-v-turisticke-oblasti-luzicke-hory-a-jested.vyplnto.cz>>.

Jako nejvýhodnější forma propagace oblasti jsou podle respondentů sdělovací prostředky, letáky, billboardy a pozvánky na významné akce.

Obrázek 15: Nejvhodnější forma propagace oblasti

Zdroj: <<http://cestovni-ruch-v-turisticke-oblasti-luzicke-hory-a-jested.vyplnto.cz>>.

Kvalita ubytování a stravovacích služeb je podle 84,34% respondentů vyhovující anebo částečně vyhovující.

Obrázek 16: Kvalita stravovacích služeb

Zdroj: <<http://cestovni-ruch-v-turisticke-oblasti-luzicke-hory-a-jested.vyplnto.cz>>.

9.1 Typický návštěvník

V rámci koncepce cestovního ruchu v regionech České republiky byla zpracována analýza typického návštěvníka Libereckého kraje. Jako typičtí návštěvníci jsou rodiny s dětmi a senioři, Češi a Němci, nejspíše z města. Pokud jede navštívit přátele, zdrží se jen víkend. Region už většinou zná. Ubytuje se v penzionu nebo soukromí. Přes den se věnuje aktivním formám pohybu, pěší turistice, návštěvě atraktivit, nejráději bude v přírodě. Český turista si rád zajezdí v létě na kole, v zimě preferuje běh na lyžích. Německý turista preferuje v dané lokalitě pěší turistiku a v zimě běžky. Nabídku místních komunálních služeb nevyužije, protože ho žádná reklama k tomu nedohnala. Turista se do dané oblasti rád vrací.

9.2 Analýza SWOT

Provedení analýzy SWOT je další část zpracovaného profilu zájmové oblasti. Cílem analýzy je stanovení silných a slabých stránek a formulování problémů rozvoje oblasti. Možným využitím silných stránek a zároveň odstraněním nebo omezením slabých stránek se zvětší pravděpodobnost využití příležitostí.

9.2.1 Silné stránky

- Vysoká přírodní atraktivita území (malebná krajina), prostředí s relativně zachovalým krajinným rázem
- Území je vnímáno jako příjemné místo pro návštěvníky, kde je možno trávit volný čas a rekreovat
- Analýzou primárních předpokladů bylo zjištěno, že CHKO oplývá přírodním bohatstvím,
- Velmi dobrá kvalita životního prostředí, (plicní léčebna pro děti ve Cvikově a plicní léčebna pro dospělé v Martinově údolí), čistota v tomto prostoru je velmi dobře hodnocena
- Hodnocená oblast nevykazuje významnou turistickou zátěžnost
- Hustá síť značených turistických a cykloturistických tras, které jsou provázány přes hranice
- Velmi dobrá turistická propustnost hranic se SRN a Polskem
- Výhodná geografická poloha na hlavních tazích, spojujících krajská

města Liberec a Ústí nad Labem a Prahu se SRN

- Kvalitní síť silnic I. třídy mezinárodního významu (I/9, I/13) které procházejí téměř všemi nástupními městy do CHKO
- Relativně vysoká mobilita pracovní síly - ochota přemísťovat se za pracovními příležitostmi
- Zavedení veřejného vodovodu do většiny obcí (94 % trvale bydlících obyvatel)
- Kvalitní internetová prezentace

9.2.2 Slabé stránky

- Vysoká míra krátkodobé i dlouhodobé nezaměstnanosti
- Vysoká dopravní zátěž na silnicích I. třídy včetně průjezdu kamionové dopravy obcemi (zejména Svor)
- Nevyhovující stavební a dopravně technický stav silnic II. a III. třídy a místních komunikací
- Chybí oddělení pěší a cyklistické dopravy od automobilové
- Oblast není dostatečně vybavena sportovně rekreačními areály
- Nedostatečná kvalita některých základních služeb
- Nízká kvalita občanské vybavenosti či služeb v lokalitách mimo města Cvikov, Jablonné v Podještědí, Česká Kamenice
- Malá provázanost příhraničních aktivit
- Zápavy v povodí Svitávky, Hamerského Krompašského a Boberského potoka
- Jazykové bariéry

9.2.3 Příležitosti

- Možnost rozšiřování mezinárodní spolupráce, včetně využití programů EU, možnost financování projektů, kultura, sport a životní prostředí
- Zkvalitňování a rozšiřování služeb se vzrůstajícím zájmem o podnikání
- Velké možnosti pro rozvoj ekologicky orientovaného zemědělství směřujícího k zachování krajinných funkcí, možnost využívání alternativních a netradičních způsobů využívání pozemků pro rozvoj živočišné výroby
- Zvýšení dostupnosti zdravotních služeb, kultury, sportu

- Možnost rozvoje volného trhu s byty, využití objektů „druhého bydlení“

9.2.4 Hrozby (rizika)

- Nedostatek finančních zdrojů na vznik a rozvoj nových ekonomických subjektů
- Riziko dlouhodobé recese sklářského průmyslu s dopadem na zaměstnanost
- Stárnutí populace, odliv obyvatelstva do přirozených center s lepší nabídkou pracovních příležitostí a služeb
- Nedostatek financí prohloubí zaostávání technické a dopravní infrastruktury, bytového fondu, kulturního a sportovního zázemí, zhorší se dopravní obslužnost
- Ekonomická neudržitelnost služeb cestovního ruchu
- Nekoordinovanost rozvojových programů
- Nezájem návštěvníků o region

10. VLIV CESTOVNÍHO RUCHU NA CHKO LUŽICKÉ HORY

Cestovní ruch s sebou přináší řadu změn. Vede ke zvýšení ekonomických aktivit na straně jedné, na straně druhé dochází k narušování přírodního prostředí.

10.1 Negativní vlivy

Negativní vliv na životní prostředí průmyslovou činností se uplatňuje menší měrou a spíše sezónně. Znečištění ovzduší je větší v zimních měsících, v období inverzí. Průmyslová výroba je soustředěna do měst, která se rozkládají především při hranicích CHKO.

- Negativní vliv na životní prostředí mají černé skládky. Místní obyvatelé a chatari je zakládají a vyvázejí sem odpad. Jednotlivé obecní úřady musí zajistit v potřebném rozsahu odpadové kontejnery.
- Nevhodně umístěné stavby, zejména rekreační domky a snaha o budování sportovně rekreačních center, které jsou architektonicky nevhodné do dané lokality Lužických hor, může narušit celkový estetický dojem vzhledu

krajiny. Stavby by měly být posuzovány ze strany stavebních úřadů a CHKO pouze s ohledem na zachování krajinných hodnot. Tento způsob rekreace v posledních letech gradoval. Investoři se orientují na území, která jsou i z hlediska přírodních a krajinných hodnot významná. Neustále dochází ke střetům zájmů mezi potencionálními investory a ochranou přírody jako institucí.

- Dalším z negativních jevů je poškozování skal. Rytí, obrušování a odlamování skal zejména horolezeckou činností.

10.2 Pozitivní vlivy

- Zachování a rekonstrukce architektonických památek, které zvyšují atraktivitu území z hlediska návštěvnosti.
- Cestovní ruch vytváří tlak na zlepšení životního prostředí, stavu krajiny, zlepšení infrastruktury.
- Zvýšený příliv finančních prostředků na ochranu kulturního dědictví, přírody, přírodních zdrojů.

Rozvoj turismu musí být směřován tak, aby se nestal obtíží, ale naopak přínosem pro obyvatele území.

10.3 Vliv jednotlivých druhů sportů na ochranu přírody

Pěší turistika, cykloturistika, běh na lyžích, to jsou nejvíce provozované aktivity v CHKO. Při hodnocení, která sportovní aktivita je nejméně šetrná k životnímu prostředí, je potřeba posuzovat každý sport zvlášť.

10.3.1 Pěší turistika

Problém je ve zkracování cest, tzv. „nábližek“, kdy jde turista mimo vyznačenou cestu. Způsobují, sešlap vegetace. Pokud se turisté pohybují na svazích, dochází k erozi.

10.3.2 Cykloturistika

Cyklistika je prakticky bezproblémová, když je provozována na silnicích anebo komunikacích a stezkách k tomu určených. Problém nastává, když cyklisté

jezdí po nezpevněných stezkách v lesích. Za mokra dochází k devastaci vegetace s následnou erozí. Zcela nevhodné jsou turistické pěší značené trasy, které jsou vedeny po nezpevněných stezkách a cestách. Dochází zde ke střetům s pěšími turisty a poškozování přírody.

10.3.3 Horolezectví

Lužické hory nabízejí jenom minimum možností pro skalní lezení. Některé lokality, které by se daly využít, jsou součástí maloplošných chráněných území. Je zde zakázáno provádět jakékoliv úpravy skály, zasekávání úchytů a skob.

10.3.4 Běžecké lyžování

Velké problémy vznikají, když se běžkaři dostanou mimo vyznačenou trať, vjíždí do lesa, kde není vyznačena trasa, zkracují si cestu. Když není dostatek sněhu, dochází k nevratnému poškození flóry.

Zvlášť ve chráněných oblastech je třeba plánovat a upravovat trasy tak, aby nedocházelo k narušování flory.

10.3.5 Sjezdové lyžování

Problém však nastává, když jsou lyžaři neukáznění a vyjíždějí mimo sjezdové tratě. Dochází k poškozování rostlin a to i vzácných. Rovněž při výrobě umělého sněhu dochází k negativnímu vlivu na životní prostředí. Tvorba umělého sněhu může plašit zvěř. Zasněžování je přijatelné, pokud se tímto způsobem doplňuje sníh přírodní.

Při výstavbě a rozšiřování areálů se musí postupovat velmi šetrně.

10.3.6 Jízda na sněžných skútrech

Jízda na sněžných skútrech je v celé CHKO zakázána. Přesto ochránci přírody řeší případy porušení tohoto nařízení. Řidiči skútrů poškozují přírodu a ohrožují ostatní návštěvníky, turisty.

Sněžné skútry se používají ve Ski areálech k úpravě běžeckých tratí.

10.3.7 Čtyřkolky

Postrachem ochránců přírody jsou řidiči čtyřkolek. Ničí turistické cesty a trasy jak v letních měsících, tak i v zimě.

11. VYHODNOCENÍ ZÍSKANÝCH POZNATKŮ

V posledních letech se prosazuje současná tendence, která požaduje individualitu, poznání a informace, tradiční kulturu, místní odlišnosti a přírodu. Zákazníci - turisté, dávají přednost ubytování v penzionech, malých hotelech a rodinách. Chtějí být nezávislí a objevovat nové. Zaměřují se na kvalitu zážitku, zážitkový turismus.

Vyhodnocením získaných poznatků a provedenou analýzou bylo zjištěno, že typickým návštěvníkem oblasti jsou rodiny s dětmi, senioři, Češi a Němci. Samostatnou skupinou jsou návštěvníci, sportovci, turisté a cyklisté, kteří lokalitou krátkodobě procházejí a projíždějí. Návštěvník, pokud jede navštívit přátele, (v regionu bylo v roce 2001 celkem 1903 rekreačních objektů), se většinou zdrží jen na víkend. Místní region už většinou zná. Ubytuje se v penzionu nebo soukromí. Přes den se věnuje aktivním formám pohybu, pěší turistice, návštěvě atraktivit. Nejraději je v přírodě. Český turista si rád zajezdí v létě na kole, v zimě preferuje běh na lyžích.

Cestovní ruch považují představitelé měst a obcí za prioritní oblast rozvoje. Území je vnímáno jako příjemné místo pobytu pro návštěvníky, kde je možné trávit volný čas a dobře se zrekreovat. Je částečně rozvinuta vzájemná spolupráce všech subjektů působících na poli cestovního ruchu, včetně partnerů ze SRN, Landschaftschutzgebiet Zittauer Gebirge, tj. Landratsamt Löbau - Zittau a Naturschutzzentrum Zittauergebirge Olbersdorf.

Veřejná doprava zajišťuje relativně kvalitní dostupnost turistických cílů ve městech. Horší je situace ve venkovských regionech. Nejsou zde často o víkendu provozovány žádné spoje anebo je rozsah omezený tak, že neumožňuje odpovídající plánování výletů či návštěvu turistických cílů. Velkým problémem je také nedostatečný rozsah nabízené přepravy jízdních kol. V případě individuální automobilové dopravy je největším problémem nedostatečný počet parkovacích míst v blízkosti turistických cílů.

Překážkou, která se týká řízení rozvoje cestovního ruchu, ale i nabídky a poptávky v cestovním ruchu, je absence dat.

Chybí systematické vzdělávání v oblasti cestovního ruchu a marketingu, jazykové výuce, i znalosti a vůle v oblasti spolupráce veřejného a soukromého sektoru se zahrnutím rozhodujících subjektů.

Kulturně - historické památky jsou z větší části v dobrém technickém stavu a mohou být optimálně využívány.

Zásadní a nejdůležitější roli v rozvoji cestovního ruchu hrají limity využití území, které vyplývají ze samé podstaty CHKO Lužické hory.

Na celém území CHKO je mimo jiné zakázáno:

- pořádat automobilové a motocyklové soutěže
- tábořit a rozdělávat ohně mimo místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody
- vjíždět a setrávat s motorovými vozidly mimo silnice, místní komunikace a místa vyhrazená se souhlasem orgánu ochrany přírody
- stavět nové dálnice, sídelní útvary
- měnit dochované přírodní prostředí v rozporu s bližšími podmínkami ochrany chráněné krajinné oblasti

Investoři mají v současné době snahu prosazovat stavby nových sportovních, rekreačních a relaxačních komplexů v CHKO.

Při pořádání masových závodů je potíží s velkým a neudržitelným počtem doprovodných vozidel.

Velkým problémem je také jízda čtyřkolek v lokalitách, které jsou po jízdě zcela zdevastovány. Řidiči čtyřkolek jezdí v terénech, mimo zpevněné silnice. Zaměstnanci CHKO to vidí jako velký problém pro jednotlivé lokality. Nabízí se zde možnost větší a propojenější spolupráce s Policií ČR.

Nedostatečné množství a kapacita odstavných a parkovacích ploch, místy méně vhodná doprovodná turistická infrastruktura (dopravní, sportovně rekreační) - z důvodu zamezení rozptylu motorizovaných návštěvníků do nevhodných lokalit. Množí se snahy různých subjektů o budování sjezdovek, vleků, lanovek a motokrosových tratí v místech pro ochranu přírody méně vhodných.

Pozitivní je naopak významná činnost řady turistických spolků, které značí turistické cesty, pomáhají se stavbou rozhleden, turistických chat. Budují image Lužických hor jako vyhledávané turisticky atraktivní oblasti.

12. NÁVRHY A NÁMĚTY NA ŠETRNÝ ROZVOJ CESTOVNÍHO RUCHU

➤ Vytvoření produktových balíčků

Je důležité, co nejpřesněji identifikovat požadavky a potřeby zákazníků - turistů. Na základě požadavků a potřeb navrhnout komplexní balíčky služeb, které by byly postaveny na atraktivitách regionu.

Vytvoření produktových balíčků zážitkové turistiky ve spolupráci s regionálními subjekty. Zaměření cílené propagace na vytypované cílové skupiny. Turistická infrastruktura a zejména její nenáročné oblasti umožňují snadný pohyb nejen na kole, ale i s dětským kočárkem nebo na invalidním vozíku. Lužické hory svým komplexem atraktivit mohou splňovat nabídku zážitkového cestovního ruchu.

➤ Posílení image území jako zajímavé a perspektivní turistické destinace

Orientační a informační servis provázející návštěvníka v destinaci je často právě tím, co si návštěvník uchová jako trvalou vzpomínku ve své mysli. Prožitá zkušenost může být opětovně motivací k návštěvě či doporučení přátelům, známým. Vhodným tématem k zájmu o oblast může být využití významných osobností, které v místě žily nebo pracovaly, ať už ve skutečnosti nebo podle neověřených legend. Oblast musí dokázat nabídnout co nejvíce informací. Návštěvník se musí v daném místě jednoduše orientovat a získat potřebné informace.

➤ Obnovení image Lužických hor se zaměřením na ozdravné pobyty

Destinace by měla mít svoji image, které musí všichni respektovat a musí se dostat do podvědomí návštěvníků i místních obyvatel.

Lokalita Martinovo údolí u Cvikova, kde již od roku 1910 nabízí léčení respiračních nemocí dospělých a Dětská léčebna respiračních nemocí ve

Cvikově, přímo vybízejí k vybudování a obnově oblasti s image čistého, zdravého, léčivého ovzduší. Území má výhodné klimatické podmínky. Je málo větrné, ale vzhledem ke své poloze nemá předpoklady k hromadění chladného vlhkého vzduchu a smogu. Vytvoření nabídky vycházek a trávení volného času pro seniory a méně zdatné návštěvníky.

➤ **Doprava v cestovním ruchu**

Vlivem růstu motorizace a růstu standardu trávení volného času vzrůstá význam rekreační dopravy. Pro rekreační dopravu je stále ještě typická její individuálnost. Je třeba zaměřit řešení ve prospěch hromadné dopravy.

Cykloturistika je vítaným jevem v krajinách volně zastavěných a na pevných cestách, kde nezpůsobuje narušení půdního povrchu či dokonce vegetace. Zde je třeba konstatovat, že vysoké poptávce nevyhází zatím většinou vstříc infrastruktura. Vedle značených cest také občerstvovací zařízení s vyhovující provozní dobou a informačním stanovištěm.

Vzhledem k narůstajícímu zájmu o cykloturistiku a celkově o aktivní trávení volného času, by cyklisté ocenili možnost dopravy cyklistického (turistického) ekobusu, který by zejména o víkendech vozil turisty do vzdálenějších míst Lužických hor. Přeprava by mohla probíhat malým mikrobusem, který by měl přívěs na kola a na předem stanovené trase by dle stanoveného jízdního řádu přivázel a odvázel turisty, kteří by tak nemuseli využívat k dopravě svá motorová vozidla, se kterými parkují na místech, kde dochází k ničení porostu. Někteří návštěvníci nerespektují ani dopravní značku zákaz vjezdu a zajíždějí do míst, kde dochází ke znečištění vod. Ekobusy jsou díky nízké spotřebě paliva šetrné k životnímu prostředí.

Úkolem dopravního plánování v oblasti rozvoje Lužických hor musí být zpřístupnění vymezených rekreačních prostorů řešením v kombinaci s nabídkou aktivit ve vazbě na hromadné formy dopravy.

➤ **Půjčovny kol**

Tendence půjčování kol je více rozšířen v zahraničí než u nás. Tato služba může nabídnout zlepšení nabídky služeb pro turisty a zvýšit jejich

spokojenost s pobytem v oblasti. Námětem by mohla být síť vzájemně propojených půjčoven, kde by si zákazník v jedné z nástupních oblastí kolo půjčil a na jiném místě by kolo mohl vrátit. V rámci půjčoven by mohla být samozřejmostí i nabídka poskytnutí informací o cyklostezkách a další propagační a informační materiály.

➤ **Venkovský cestovní ruch**

Oblast CHKO Lužické hory má pro tuto formu cestovního ruchu velmi zajímavý potenciál, který vyplývá z typu krajiny. Podporu agroturistiky je možno zařadit jako velmi perspektivní oblast cestovního ruchu a lákavou podnikatelskou aktivitu. Lze toho dosáhnout vhodným způsobem propagace a již zmiňovaných produktových balíčků. Mohlo by dojít k propojení farem s chovem koní a s možností vyjížděk. Farmy by poskytovaly služby včetně ubytování, stravování i zábavy. Problém však je, že tato zařízení nedisponují náležitým zázemím pro bezproblémový provoz - hlavně dostatek prostoru pro vyjížděky. Povolování takových provozů by však mělo být na základě prokázání prostorových možností a to vlastních, nebo pronajatých.

➤ **Ekologická výchova**

Současná přírodní rozmanitost – biodiverzita – je do značné míry podmíněna člověkem. V celé CHKO podporovat vytváření naučných stezek, budování informačních tabulí. Pořádat výukové programy, programy pro veřejnost. Projektem přispět ke zlepšení ochrany chráněného území a ke vzdělávání různých cílových skupin.

Poskytovat služby dětem a studentům základních a středních škol, nabízet environmentální (ekologické) výukové programy různých forem. Obsah a forma programů by se samozřejmě musely uzpůsobit věku zúčastněných dětí.

➤ **Monitoring a sběr dat**

Z hlediska marketingového výzkumu představuje cestovní ruch statisticky nesnadno uchopitelný soubor čísel. Monitoringem a pravidelným sběrem dat

z oblasti cestovního ruchu a jejich pravidelným vyhodnocováním lze získat data, ze kterých by bylo možno například jednoznačně označit místa, které návštěvníci nejvíce preferují, jaké požadují služby, jaké dopravní prostředky používají, zda a ve kterých místech by požadovali ubytování a jaká je průměrná doba pobytu. Zjistit, jací návštěvníci zde tráví svůj volný čas a jak jsou spokojeni s vybavením turistických lokalit, kvalitou poskytovaných služeb a nabízenými možnostmi trávení volného času. Východiskem pro analýzu by mělo být jasné vymezení pojmů a cílů.

13. DISKUSE

Z úvah a rozborů provedených v rámci této analýzy vyplývá, že socioekonomické přínosy a dopady cestovního ruchu pro místní obyvatele nejsou jednoznačné. Dopady jsou často chápány společně s dopady na podnikatelskou sféru a rozpočty samospráv. Zpravidla jsou hodnoceny jako rozvoj obce nebo regionu, ačkoliv praktické dopady na život místních obyvatel se vyznačují mnohými specifiky a nejsou zdaleka tak jednoznačné.

Všeobecně se dá říci, že většina příjmů z cestovního ruchu přichází do rozpočtů obcí zprostředkovaně, z podnikatelské sféry, z poplatku za rekreační pobyt a z poplatku za ubytovací kapacity. Poplatek ve stanovené výši vybírá pro obec ubytovatel, který přechodné ubytování poskytl. Osoba je plátcem poplatku a za poplatek ručí. Přínosy z takto odváděných daní z příjmů z podnikání jsou ve většině obcí velmi nízké. Myslím, že existuje velice špatná platební morálka při platbách poplatků z ubytovacích kapacit.

Z hlediska příjmů obecních rozpočtů je nevyhovující stávající systém alokace daní dle rozpočtového určení daní. Pokud podnikatel, majitel penzionu, nebo pronajímatel chalupy nebydlí přímo v obci, obec přichází o výnos z příjmových daní.

Názory místních občanů a často i představitelů obcí na cestovní ruch v oblasti CHKO Lužické hory se liší. Co nám cestovní ruch přinese? Návštěvník, chalupář, který přijíždí na víkend, si cestou nakoupí v super či hypermarketu, který je mimo lokalitu. Místní obchody málokdy navštíví, a to i v případě, když se v sezóně na chalupě zdrží po dobu své delší dovolené. Návštěvník, který do CHKO přijde jako pěší turista či cyklista, si většinou energetické potraviny a nápoje veze s sebou. Z toho vyplývá, že návštěvník zavítá maximálně do pohostinství. Nabízí se otázka, kam jdou finanční prostředky, které turista zde utratí. Kolik finančních prostředků zůstane v regionu.

Myslím, že sezónní nárůst obyvatel v obcích, které jsou chápány jako střediska cestovního ruchu, v oblasti dokumentuje, že odvětví cestovního ruchu není v místních podmínkách schopno samostatně zajistit vysokou prosperitu regionu. Cestovní ruch je zde proto nutné rozvíjet v návaznosti na další odvětví, zejména zemědělství, řemeslná malovýroba a to v souladu s podporou celkové udržitelnosti rozvoje obcí a regionů.

14. ZÁVĚR

CHKO Lužické hory jsou příkladem toho, co si ochránci přírody představovali, když v našem zákoně o ochraně přírody definovali chráněnou krajinnou oblast. Jde o rozsáhlé území s harmonicky a esteticky utvářenou krajinou. Vyniká charakteristickým reliéfem. Je zde vysoká lesnatost. Celkový charakter oblasti dokresluje lužická lidová architektura s minimálním zastoupením větších sídel a průmyslu.

Oblast Lužické hory není ještě tolik přetížena turistickým ruchem jako například sousední Jizerské hory. Rozvoj cestovního ruchu by se přesto měl ubírat směrem ke zkvalitnění stávajících služeb a infrastruktury, k podpoře optimálního rozložení návštěvnosti. Rozvoj hlavně „měkkých“ forem turistiky. Právě zachovalé přírodní podmínky, klid a s tím spojená zážitková turistika jsou pro turisty hlavní motivací pro příjezd a pobyt v Lužických horách.

Rozvoj cestovního ruchu a vyšší počet návštěvníků se dá předpokládat především v pohraničním pásu. Na německé straně Lužických hor, po vyhlášení Přírodního parku Žitavské hory, se dostala do popředí podpora turistického ruchu.

Zvýšení turistického ruchu se promítlo i na české straně. V současné době je v jednání rozšíření hraničních přechodů, např. přechod pro motorová vozidla v Krompachu v Čechách a napojení pěších stezek i cyklostezek.

Programové dokumenty jasně deklarují princip udržitelného rozvoje, jednak CHKO Lužické hory, jako perspektivní oblasti pro rozvoj cestovního ruchu v rámci Libereckého kraje. Současně vnímají cestovní ruch jako jeden z motorů rozvoje. V programových dokumentech, ale i z názorů místních sdružení a zástupců podnikatelské sféry, je cestovní ruch vnímán a propagován jako významný ekonomický faktor rozvoje.

Na území CHKO se nachází nesčetné množství především přírodních atraktivit. Tato turistická oblast je perspektivní do budoucna.

Cestovní ruch může přinášet značné množství příležitostí pro podnikání, umožňuje prožití nezapomenutelných zážitků, sociální a sportovní setkání. Představuje však také možnost poškození a ničení přírody.

Správa CHKO Lužické hory má nesnadný úkol. Ochránit oblast před negativními vlivy a to nejen cestovního ruchu na životní prostředí.

Záleží na všech subjektech, které cestovní ruch CHKO Lužické hory ovlivňují, zda budou dbát na trvale udržitelný a environmentálně šetrný rozvoj služeb cestovního ruchu v zájmu všeobecné prosperity oblasti.

Zážitková turistika a krajinný ráz je důvod, proč se na stejná místa rádi vracíme.

14. SEZNAM LITERATURY A POUŽITÝCH ZDROJŮ

BRANIŠ M., 1999: Výkladový slovník vybraných termínů z oblasti ochrany životního prostředí a ekologie. Karolinum, Praha.

BUTLER R., HALL C. M., JENKINS J. (eds) 1998: Tourism and Recreation in Rural Areas. John Wiley and Sons, Chichester.

CÍLEK V., 2007: Krajiny vnitřní a vnější. Dokořán, Praha.

CÍLEK V., 2009: Makom kniha míst. Dokořán, Praha.

- CULEK M. a kol., 1996: Biogeografické členění České republiky. ENIGMA, Praha.
- DAY CH., 2002: Spirit and Place. Architectural Press, Kidlington.
- DRÁBEK K., 2007: Naučné stezky a trasy II. Dokořán, Praha.
- EAGLES, P., 2002: Sustainable Tourism in Protected Areas. IUCN, Gland.
- FORET M. et FORETOVÁ V., 2001: Jak rozvíjet místní cestovní ruch. Grada, Praha.
- GAREP, 2008: Akční plán Program rozvoje cestovního ruchu Libereckého kraje pro období 2009 – 2010, Brno.
- GARTNER W. C., Lim, D. W., 2000 : Trends in Outdoor Recreation, Leisure and Tourism. CAB International, Wallingford, UK.
- HADAČ E., Moldan B., Stoklasa J., 1983: Ohrožená příroda. Horizont, Praha.
- HOLEČEK M., 2004: Lužické hory. Olympia, Praha.
- HONCŮ M., 1990 : Zvířena Lužických hor - Bezděz, Vlastivědný sborník Českolipska 1, Česká Lípa.
- HORNER S., SWARBROOKE J., 2003 : Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času. Grada, Praha.
- CHVÁTAL P., 1996 : Geologický inventarizační průzkum přírodní památky Bílé kameny. Bezděz, Vlastivědný sborník Českolipska, 4, Česká Lípa.
- INDROVÁ J. a kol., 2009: Cestovní ruch (základy). Vysoká škola ekonomická v Praze, Oeconomica Praha.
- KIRÁLOVÁ A., 2003: Marketing: destinace cestovního ruchu. Ekopress, Praha.
- KULHÁNEK M. et el., 2006: Legislativa cestovního ruchu, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha.

- Kolektiv autorů, Ministerstvo zemědělství, Praha, 1994: Turistika na venkově.
- Kolektiv autorů, Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha, 2006: Národní strategický plán rozvoje venkova České republiky na období 2007–2013.
- KOTLER P., ARMSTRONG G.: Marketing Grada Publishing, Praha.
- LIBROVÁ H., 1994: Pestří a zelení. Veronica: Hnutí Duha, Brno.
- NOVÁK, M., 1997 : Jizerské a Lužické hory očima meteorologa. Jizerské a Lužické hory – duben.
- MADAR Z., PFEFFER A., 1973: Životní prostředí. Orbis, Praha.
- MIKULA P., 1996 : Agroturistika v nápadech. Institut výchovy a vzdělávání Mze ČR, Praha.
- MOLDAN B., 1990: Životní prostředí České republiky. Academia, Praha.
- MOLDAN B., 2003: (Ne)udržitelný rozvoj, ekologie – hrozba i naděje. Karolinum, Praha.
- MOUREK D., 2002 : Produkty cestovního ruchu. Sborník Universita Karlova – Centrum pro otázky životního prostředí, Praha.
- NOUZA J., 2009: Putování za rozhlednami Lužických hor a Českého Švýcarska. PolArt, Česká Kamenice.
- NORVAL J. A., 1936: The Tourist Industry. London.
- PÁSKOVÁ M., 2008: Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu, Gaudeamus. Hradec Králové.
- PÁSKOVÁ M., ZELENKA J., 2002 : Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj, Praha.
- PETRŮ Z., HOLUBOVÁ J., 1994: Ekonomika cestovního ruchu. IDEA SERVIS, Praha.

- PEDERSEN A., 2002: Managing Tourism at World Heritage Sites: a Practical Manual for World Heritage Site Managers. UNESCO WHC, Paris.
- QUITT E., 1971: Klimatické oblasti Československa. Studia geografica, Brno.
- RUBÍN J., 2003: Navštivte národní parky a chráněné krajinné oblasti. Olympia, Praha.
- SCHÜTTEN, H., RÄTH, B., 1997: The Environmentally Oriented Tour Operator. A Contribution to Sustainable Tourism Development. Ö. T. A., Bonn.
- SKLENIČKA P. a ZASADIL P. (eds.), 1998: Krajinný ráz, způsoby jeho hodnocení a ochrany, Praha.
- STRÍBRNÁ M., 2006: Venkovská turistika a agroturistika. Profi press, Praha.
- ŠTĚPÁNEK V., 2001: Geografie cestovního ruchu, Karolinum, Praha.
- TUREK J., 2007: Jizerské a Lužické hory: 45 tipů, kam na výlet. Grada, Praha.
- VAŠKO M., 2002: Cestovní ruch a regionální rozvoj, Oeconomica, Praha
- VYSTOUPIL J. et al., 2007: Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR, Masarykova univerzita, Brno.
- VYSTOUPIL J. et ŠAUER M., 2006: Základy cestovního ruchu. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno.
- VYŠKOVSKÝ J., 1998 : Turistika a sporty v přírodě. Masarykova universita, Brno.
- WITTLINGEROVÁ Z., Jonáš F., 1999: Ochrana životního prostředí. Česká zemědělská univerzita, Praha.

Internetové zdroje

- Doubnerová, J., 2008: Cestovní ruch v chráněných územích, rešerše odborné literatury. [online] 2008 [cit. 2010-11-15]. Dostupné na WWW: < http://www.horskyspolek.cz/files/studie_cr.pdf>.

Stankovská, Z., 2010: Cestovní ruch v turistické oblasti Lužické hory a Ještěd (výsledky průzkumu).

[online] 2010 [cit. 2011-02-25]. Dostupné na WWW:

<<http://cestovni-ruch-v-turisticke-oblasti-luzicke-hory-a-jested.vyplnto.cz>>.

Česká informační agentura životního prostředí, Cenia, Mapový portál.

[online] 2010 [cit. 2010-12-20]. Dostupné na WWW:

<http://geoportal.cenia.cz/mapsphere/MapWin.aspx?M_Site=cenia&M_Lang=cs>.

Česká informační agentura životního prostředí, Cenia.

[online] 2010 [cit. 2010-12-20]. Dostupné na WWW:

<http://www.cenia.cz/_C12571B20041F1F4.nsf/index.html>.

Český statistický úřad, 2011, Praha.

[online] 2009 [cit. 2010-02-01]. Dostupné na WWW:

<http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/podil_cestovniho_ruchu_na_ceske_ekonomice>.

CzechTourism, Výroční zpráva 2009.

[online] 2009 [cit. 2010-01-02]. Dostupné na WWW:

<http://www.czechtourism.cz/files/CzT/vzpravy/22_06_10_vyrocní_zprava_czt_2009.pdf>.

Cestování idnes.

[online] 2008 [cit. 2010-12-20]. Dostupné na WWW:

<http://cestovani.idnes.cz/nejkrasnejsi-kamenne-varhany-v-cesku-zna-malokdo-vylet-na-zlaty-vrch-1j2-/igcechy.asp?c=A101110_163454_igcechy_tom>.

Earth Trends, The Environmental Information Portal.

[online] 2010 [cit. 2010-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://earthtrends.wri.org/>>.

Ekolist, Šetrná turistika by měla pomoci ochránit přírodu.

[online] 2009 [cit. 2010-02-10]. Dostupné na WWW:

<<http://www.ekolist.cz/zprava.shtml?x=1913698>>.

Koordinace regionálního rozvoje v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.

[online] 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupné na WWW:

<<http://www.ern.cz/koreg/?D=5>>.

Koncepce rozvoje cestovního ruchu Pro území města Hrádek nad Nisou a jeho okolí
– českou část regionu Trojzemí.

[online] 2010 [cit. 2011-01-25]. Dostupné na WWW:

<http://www.branatrojzemi.cz/archiv/prilohy/m_clanek/451-925-01--UgzF3p.pdf>.

Maximalizace potenciálu chráněných krajinných oblastí a národních parků
v cestovním ruchu.

[online] 2010 [cit. 2011-02-08]. Dostupné na WWW:

<http://lenka.tomanova.eu/download/destinacni-management/Maximalizace_potencialu_CHKO_a_NP_v_CR.pdf>.

Liberecký kraj online 2011.

[online] 2009 [cit. 2011-01-23]. Dostupné na WWW:

<http://www.libereckykraj.cz/redakce/index.php?lanG=cs&hlReg=5&subakce=dr_vypis&>.

Ministerstvo pro místní rozvoj.

[online] 2010 [cit. 2011-01-21]. Dostupné na WWW:

<<http://www.mmr.cz/zavery-zprazskeho-zasedani-svetove-organizace-cestovniho-ruchu-unwto>>.

Programový dokument přeshraniční spolupráce ČR-Sasko_finální návrh_9.2.2007.

[online] 2009 [cit. 2011-02-01]. Dostupné na WWW:

<<http://www.ern.cz/koreg/?D=5>>.

Správa CHKO Lužické hory

[online] 2010 [cit. 2011-01-012]. Dostupné na WWW:

<<http://www.luzicke-hory.cz/chko/index.php>>.

Světové ekonomické fórum.

[online] 2009 [cit. 2010-12-25]. Dostupné na WWW:

<<http://www.weforum.org/en/initiatives/gcp/TravelandTourismReport/index.htm/>>.

The international ecotourism society.

[online] 2010 [cit. 2010-11-02]. Dostupné na WWW:

<http://www.ecotourism.org/site/c.orLQKXPCLmF/b.4832143/k.CF7C/The_International_Ecotourism_Society__Uniting_Conservation_Communities_and_Sustainable_Travel.htm>.

Město Cvikov. [online] 2009 [cit. 2010-11-17]. Dostupné na WWW:

<<http://www.cvikov.cz/>>.

Město Česká Kamenice. [online] 2009 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://www.ceska-kamenice.cz/mesto>>.

Obec Dolní Podluží. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://www.dolnipodluzi.cz/obec-dolni-podluzi/historie/>>.

Obec Doubice. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://www.doubice.cz/>>.

Obec Horní Podluží. [online] 2009 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://www.hornipodluzi.cz/>>.

Město Chřibská. [online] 2009 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://www.chrubska.cz/index.php?nid=6126&lid=CZ&oid=914596>>.

Obec Jířetín. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://www.jiretin.cz/>>.

Město Kamenický Šenov. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://www.kamenicky-senov.cz/historie/d-1012/p1=52>>.

Město Krásná Lípa. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:

<<http://www.krasnalipa.cz/index.php?menu=23>>.

Obec Kunratice u Cvikova. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:
<<http://www.kunraticeucvikova.eu/historie/>>.

Obec Kytlice. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:
<<http://www.obec-kytlice.cz/zajimavosti-o-obci/historie-obce-kytlice/>>.

Obec Mařenice. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:
<<http://www.obecmarenice.cz/historie.php>>.

Město Nový Bor. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:
<<http://www.novy-bor.cz/mesto/historie/historie-mesta.html>>.

Obec Polevsko. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:
<<http://www.polevsko.info/pages/historie.html>>.

Obec Prysk. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:
<<http://www.prysk.cz/historie-obce>>.

Obec Rynoltice. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:
<<http://www.rynoltice.cz/stranka/8:historie>>.

Obec Svor. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na WWW:
<<http://www.obecsvor.cz/ou-obyvatele.htm>>.

Obec Kunratice u České Kamenice. [online] 2010 [cit. 2011-01-02]. Dostupné na
WWW:
<<http://www.obec-kunratice.cz/historie/>>.

Lužické hory. [online] 2010 [cit. 2010-12-05]. Dostupné na WWW:
<<http://www.luzicke-hory.cz/mista/index.php?pg=obrybnc>>.

15. SEZNAM OBRÁZKŮ A TABULEK

Obrázek 1: Mapa popisované oblasti Lužických hor	13
Obrázek 2: Mapa CHKO Lužické hory	13
Obrázek 3: Chráněná krajinná oblast Lužické hory	14
Obrázek 4: Foto skály Dutý Kámen - 378 m (<i>foto Jiří Kühn</i>)	36
Obrázek 5: Pohled na Klíč - 760 m	37
Obrázek 6: Pohled na přírodní památku Louky u Brodských (<i>foto Jiří Kühn</i>)	38
Obrázek 8: Pohled na přírodní památku Panská Skála (<i>foto Jana Štěpánová</i>)	41
Obrázek 9: Pohled na Bílé Kameny	42
Obrázek 10: Pohled na Skálu smrti (<i>foto Jiří Bárta</i>)	43
Obrázek 11: Pohled na Ledovou jeskyni Naděje (<i>foto Jan Moravec</i>)	43
Obrázek 12: Hlavní důvody návštěvnosti dané lokality	53
Obrázek 13: Nejvýznamnější přírodní památka	53
Obrázek 14: Propagace cestovního ruchu v oblasti Lužických hor	54
Obrázek 15: Nejvhodnější firma propagace oblasti	53
Obrázek 16: Kvalita stravovacích služeb	54
Tabulka 1: Struktura počtu obyvatel v území CHKO Lužické hory	25
Tabulka 2: Popis mikroregionů zasahujících do CHKO	26
Tabulka 3: Hraniční přechody v území CHKO Lužické hory	28